

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Evropská diplomatická služba

(bakalářská práce)

Vypracovala: Barbora Arnoldová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Soňa Gullová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Evropská diplomatická služba vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne 28. 4. 2011

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Ing. Soně Gullové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za její ochotu, cenné informace, odborné rady a čas, který mi při zpracovávání této bakalářské práce věnovala.

Obsah

Úvod	1
------------	---

1 DIPLOMACIE – VZNIK, CHARAKTERISTIKA, CÍLE A ZÁKLADNÍ

VYMEZENÍ POJMŮ	3
1.1 CHARAKTERISTIKA	3
1.2 CÍLE DIPLOMACIE	4
1.3 HISTORIE DIPLOMACIE	4
1.3.1 Počátky.....	5
1.3.2 Antika.....	5
1.3.3 Středověk	6
1.3.4 Novověk.....	6
1.3.5 20. století.....	7
1.3.6 21. století.....	8
1.4 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMŮ	8
1.4.1 Zahraniční politika	8
1.4.2 Ministerstvo zahraničních věcí	9
1.4.3 Koncepce zahraniční politiky.....	9
1.4.4 Mezinárodní právo	9
1.4.5 Diplomatické právo.....	10
1.4.6 Diplomatický protokol	10
1.4.7 Diplomatické mise.....	11
1.5 DIPLOMATIČTÍ ZÁSTUPCI.....	12
1.5.1 Vývoj.....	12
1.5.2 Členové mise.....	12
1.5.3 Činnosti a povinnosti.....	13
1.5.4 Výsady a imunity.....	14
1.6 DIPLOMACIE V RÁMCI MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ	15
1.7 KONZULÁRNÍ STYKY	16

2	DIPLOMATICKÁ ČINNOST ČLENSKÝCH STÁTŮ EU	17
3	VNĚJŠÍ ČINNOST EVROPSKÉ UNIE	20
3.1	EU A SVĚT	20
3.1.1	USA	20
3.1.2	Rusko	20
3.1.3	Čína.....	21
3.1.4	Blízký východ a Asie.....	21
3.1.5	Afrika, Karibik, Pacifik	22
3.1.6	Latinská Amerika	22
3.2	SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EU	22
4	EVROPSKÁ DIPLOMATICKÁ SLUŽBA	24
4.1	CHARAKTERISTIKA.....	25
4.2	CÍLE	25
4.3	LISABONSKÁ SMLOUVA.....	26
4.3.1	Demokratičtější a transparentnější Evropa	27
4.3.2	Efektivnější Evropa.....	27
4.3.3	Evropa práv a hodnot, zajišťující svobodu, solidaritu a bezpečnost.....	28
4.3.4	Evropa jako globální aktér	28
4.4	VYSOKÝ PŘEDSTAVITEL UNIE	29
4.4.1	Catherine Ashtonová	29
4.5	PROCES JEDNÁNÍ O VZNIKU A BUDOUCÍ PODOBĚ.....	30
4.6	DOKUMENTY	33
4.6.1	Rozhodnutí Rady č. 427/2010.....	33
4.6.2	Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1080/2010.....	34
4.7	INSTITUTE EU MAJÍCÍ VLIV NA VZNIK A FUNGOVÁNÍ EDS	35
4.7.1	Evropský parlament	35
4.7.2	Evropská komise.....	36
4.7.3	Rada EU.....	36
4.8	ROZPOČET A FINANCOVÁNÍ.....	37

4.9	NÁSTROJE PRO VNĚJŠÍ ČINNOST	38
4.10	PERSONÁL.....	38
4.10.1	Ústředí EDS	40
4.10.2	Organigram ústředí EDS.....	40
4.10.3	Delegace EU	41
4.11	ZASTOUPENÍ ČR	42
4.12	DIPLOMATICKÝ PROTOKOL EU	43
4.12.1	Předseda Evropské rady	43
4.12.2	Předseda Komise.....	44
4.12.3	Vysoká představitelka Unie	44
4.12.4	Návrh na diplomatický protokol	44
ZÁVĚR		45
ZDROJE		47
PŘÍLOHY		49
Příloha 1: Management Evropské diplomatické služby.....		49
Příloha 2: Organigram Evropské diplomatické služby		50
Příloha 4: Catherine Ashtonová – Vysoká představitelka Unie.....		53
Příloha 5: Herman Van Rompuy – Předseda Evropské rady		53
Příloha 6: José Manuel Barroso – Předseda Komise		54

Úvod

Evropská unie zastává velmi důležitou úlohu v rámci celosvětového dění. Během posledního desetiletí se rozšířila z patnácti na dvacet sedm členských států, a aby byla zajištěna její maximální soudržnost a efektivnost, bylo nutné přijmout mnohá opatření. Důležitým krokem v posunu k prohlubování integrace se stalo přijetí Lisabonské smlouvy dne 1. 12. 2010. Jednou z mnoha změn bylo ustanovení nové funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Jelikož jeho náplň práce vyžaduje mnoho úsilí, bylo nutné, aby vznikla i nová instituce na jeho podporu. Touto institucí je Evropská diplomatická služba, kterou se budu zabývat v této bakalářské práci. Oficiálně je Evropská diplomatická služba nazývána Evropskou službou pro vnější činnost (ESVČ), ale pro zachování přehlednosti budu používat název Evropská diplomatická služba (EDS).

Cílem této bakalářské práce je vymezit základní principy organizace a způsob fungování Evropské diplomatické služby. Za tímto účelem budu používat hlavně metodu analýzy a syntézy a ve druhé kapitole především metodu komparace.

Bakalářskou práci jsem rozdělila na čtyři tematické části. První bude věnována diplomacii jako takové. Dále se budu zabývat diplomatickými činnostmi členských států Evropské unie. Vnější aktivity Evropské unie zmíním ve třetí kapitole. Všechny tyto předchozí části budou mít za úkol vymezit základní pojmy a způsob fungování zahraniční politiky jak ve členských státech, tak i v rámci Evropské unie. Jejich cílem bude postupně nastínit důvody pro vznik Evropské diplomatické služby, která bude tvořit stěžejní a zároveň poslední část této bakalářské práce.

V první kapitole se budu zabývat diplomacií teoreticky a to z toho důvodu, že se domnívám, že je to důležitý základ pro pochopení této problematiky. Nejprve uvedu charakteristiku a cíle diplomacie. V dalším podbodě zmíním jen velmi stručně její historický vývoj. Důležitou část této kapitoly bude tvořit vymezení základních pojmů, se kterými se budeme v této bakalářské práci setkávat. Jelikož je diplomacie spojena hlavně s diplomatickými zástupci, bude jim věnována další část. Taktéž mezinárodní organizace zaujímají významnou roli v oblasti diplomatické činnosti, a proto se o nich zmíním v předposlední pasáži. Aby tato teoretická kapitola byla kompletní, zahrnu do ní i konzulární styky.

Dalším tématem bude diplomatická činnost členských států Evropské unie. Každý z členských států má svou vlastní zahraniční politiku. V tomto oddílu uvedu tabulku, na které je zachycen celkový počet pracovníků ministerstev zahraničních věcí, počet velvyslanectví a konzulátů a to z toho důvodu, abych ukázala, jak je toto uspořádání v porovnání s USA nebo Japonskem značně neefektivní a nákladné.

Třetí kapitola bude zaměřena na vnější činnost Evropské unie. Jelikož je Evropská unie jedním z nejdůležitějších aktérů na světovém poli, zaujímá i její zahraniční a bezpečnostní politika významnou roli.

Hlavnímu tématu Evropské diplomatické službě bude věnována poslední stěžejní kapitola. Nejprve uvedu její základní charakteristiku a její cíle. Jelikož je její vznik spjat s Lisabonskou smlouvou, vymezím zde její základní charakteristiku a změny, které přináší. Vzhledem k tomu, že Evropská diplomatická služba podléhá přímo vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, bude mu věnována další pasáž a to nejen teoreticky, ale uvedu i informace o stávající vysoké představitelce Unie Catherine Ashtonové, která stojí za celou Evropskou diplomatickou službou. Evropská diplomatická služba vznikla přesně rok poté, co byla přijata Lisabonská smlouva. Celý tento rok probíhala jednání Evropského parlamentu a Komise, než se dohodli na její konečné podobě. Průběh zachyťím v dalším bodě, na který navážu výčtem dokumentů, které mají vliv na organizaci a fungování Evropské diplomatické služby. Taktéž zmíním, jaký vliv mají jednotlivé instituce na tuto službu. Přes způsob financování, nástroje pro vnější činnost, strukturu a zaměstnance se dostaneme k diplomatickému protokolu. V případě, že mi budou poskytnuty informace, bude závěrečná podkapitola o zastoupení České republiky.

Co se týče literatury a zdrojů, pro první tři kapitoly jich existuje spousta a to jak v knižní podobě, tak i elektronické. Evropská diplomatická služba je ale nová instituce Evropské unie. Z toho vyplývá, že na našem i zahraničním trhu stále ještě chybí publikace zabývající se přímo touto problematikou. Z tohoto důvodu jsem informace čerpala především z portálů Evropské unie, z tiskových zpráv a dokumentů vydaných institucemi Evropské unie.

Evropská diplomatická služba je stále ještě v procesu utváření, tím pádem žádám o Vaši shovívavost v případě jakýchkoliv změn od doby napsání této bakalářské práce.

1 Diplomacie – vznik, charakteristika, cíle a základní vymezení pojmů

Diplomacie hraje důležitou roli v mezinárodních vztazích a je také jedním z hlavních nástrojů zahraniční politiky států. Jejím prostřednictvím se navazují diplomatické styky jak mezi státy, tak i v rámci mezinárodních organizací.

1.1 Charakteristika

Existuje mnoho definic termínu diplomacie. Všeobecně lze diplomacii popsat jako způsob uplatňování zahraniční politiky vůči jiným suverénním státům prostřednictvím vyjednávání. Diplomacie by se mohla označit za komunikaci mezi státy na nejvyšší úrovni. K tomu slouží státní orgány, jež jsou zplnomocněné k vykonávání mezinárodních styků. Nejvyšším představitelem diplomacie je hlava státu. Dalšími zplnomocněnými činiteli jsou vláda, ministerstvo zahraničních věcí v čele s ministrem zahraničních věcí a diplomatictí zástupci.¹

Hlavními aktéry diplomacie jsou státy samotné. Jejich úkolem je správně vyhodnotit své možnosti jak po stránce ekonomické, politické, tak i geografické. Důležitou roli v otázce diplomacie hraje vojenská síla, surovinové zdroje, počet obyvatel a rozloha území. Jelikož se mezinárodní situace neustále vyvíjí, je nutné ji neustále sledovat pomocí všech vědních oborů, aby bylo možné nasměrovat zahraniční politiku správným směrem, aby bylo dosaženo těch nejlepších výsledků.²

Často je diplomacie označována nejen jako vědní obor v rámci mezinárodních vztahů, ale i jako umění. Diplomacie závisí na schopnosti vyjednávání a komunikace jejích vykonavatelů. Základem jsou poznatky získané bádáním z mnoha vědních disciplín, ale následná prezentace je taktéž důležitá. Umění vyjednávání a schopnost přesvědčování ve svůj prospěch je jedním z hlavních bodů úspěšné diplomacie.³

¹ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Co je diplomacie, s. 11-12. ISBN 978-80-7380-079-6.

² KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Co je diplomacie, s. 21-22. ISBN 978-80-7380-079-6.

³ VESELÝ, Zdeněk . *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha : Professional Publishing, 2009. Diplomacie ve výzkumu mezinárodních vztahů, s. 15-16. ISBN 978-80-7431-006-5.

1.2 Cíle diplomacie

Hlavní úlohou diplomacie je reprezentace státu navenek. V dnešní době je důležité správně vystupovat na světové scéně. Za tímto úkolem jsou vybíráni ti nejlepší možní zástupci, jejichž cílem je nejen samotná reprezentace státu, ale následně i dosahování co možná největších výhod pro svůj stát a pro jeho obyvatelstvo. Cílem diplomacie je hájit zájmy svého státu z hlediska politického, ekonomického, kulturního a geografického. Toho se dosahuje pomocí různých vyjednávání na nejvyšší úrovni. Mezi důležité body patří nezávislost státu a jeho bezpečnost. Dalšími prvky diplomacie je ochrana životních otázek státu a snaha zajistit veškeré potřeby obyvatelstva a hájit zároveň jeho zájmy.⁴

Další část diplomacie tvoří pozorování situace v přijímajícím státě. V rámci diplomatických misí je úkolem vyslaného zástupce sledovat dění v daném státě a následně o něm podávat informace svému státu. S tím souvisí i shromažďování údajů, získávání nových kontaktů a celkově poznávání prostředí.⁵

Důležitou úlohu má diplomacie hlavně v zajišťování bezpečnosti a míru. S tím souvisí i předcházení jakýchkoliv konfliktů. V případě již existujícího konfliktu je cílem diplomacie, co nejrychleji konflikt urovnat, popřípadě minimalizovat možné následky a škody. Z toho vyplývá, že diplomacie stojí na opačném konci oproti použití vojenských sil.

1.3 Historie diplomacie

Dalo by se s nadsázkou říci, že diplomacie je stejně stará jako lidstvo samo. Během několika tisíciletí se její podoba postupně proměňovala podle potřeb jejích činitelů až do podoby, jakou známe dnes.

⁴ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 21. ISBN 978-80-7380-079-6.

⁵ VESELÝ, Zdeněk . *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha : Professional Publishing, 2009. Diplomacie ve výzkumu mezinárodních vztahů, s. 14. ISBN 978-80-7431-006-5.

1.3.1 Počátky

Počátky diplomacie můžeme vysledovat již ve starověkých říších, jako byly například Čína, Indie, Egypt, Persie nebo Mezopotámie. Dochovalo se mnoho důkazů o její existenci. Jelikož se jednalo o dobu velmi nebezpečnou, plnou vojenských expanzí a následných mírových dohod respektive dohod o neútočení, není divu, že bylo potřeba různých vyjednání. Za tímto účelem byl vyslán posel, který měl vyjednávat podmínky. Postupem času získal tento posel status nedotknutelnosti. Také byla vypracována pravidla, podle kterých se s poslem zacházelo.⁶

1.3.2 Antika

Období starověkého Řecka a Říma představuje rozkvět vývoje diplomacie a diplomatických styků. Toto období se oficiálně považuje za vznik diplomacie.

Starověké Řecko bylo rozděleno na městské státy, které mezi sebou komunikovaly pomocí poslů, kteří předávali jednotlivé zprávy a informace. Svá pověření nosili ve speciálních složených tabulkách, které se nazývaly diploma. Do těchto tabulek také zapisovali vývoj událostí. V některých případech zůstávali poslové delší dobu na území přijímacího městského státu, aby informovali o tamním dění svého vládce. To se dá považovat za počátky diplomatického zastoupení.⁷⁸

Ve starověkém Římě převzali fungování diplomacie jako i většinu ostatního právě od Řeků, ale s postupem času docházelo k úpravám vzhledem k rozpínání říše. Ponechali i název diplomacie. Poslové se nazývali legáty a měli určitá privilegia. Římané rozlišovali původ poslů a podle toho s nimi i zacházeli. V případě původu z nepřátelského území měli zákaz vstupu do Říma. Z této doby také pochází Agrément, což je ochota přijmutí posla.^{9 10}

⁶KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 14. ISBN 978-80-7380-079-6.

⁷KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 15. ISBN 978-80-7380-079-6.

⁸GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 159. ISBN 978-80-245-1021-7.

⁹KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 15. ISBN 978-80-7380-079-6.

¹⁰GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 159. ISBN 978-80-245-1021-7.

1.3.3 Středověk

V období středověku se o rozkvět diplomacie postarala Byzantská říše, která udržovala diplomatické styky jak s katolickou církví a italskými městskými republikami, tak i s dalšími státy Evropy, Asie a Afriky. Na jejím dvoře měli i stále zastoupení. K významnému rozvoji také přispěly italské městské republiky. Mezi nejvýznamnější patřily Benátky, které daly vzniknout závazným pravidlům chování diplomatických zástupců, Milán a Janov. Milánská městská republika ustanovila v Janově v roce 1455 první stálou diplomatickou misi. V čele misí byl vyslanec, začalo vznikat diplomatické právo a právo azylu a také zásada exteritoriality.¹¹

1.3.4 Novověk

S novověkem souvisí vznik státu a jeho následné vnímání i občany. Ve větších státech začaly vznikat ministerstva zahraničních věcí. První bylo ustanoveno ve Francii v roce 1626 kardinálem Richelieuem, který formuloval pravidla diplomacie a její principy. Postupně byli pověřováni diplomatickou službou odborně kvalifikovaní úředníci, kteří byli označováni jako vyslanci, vznikalo mezinárodní právo, předpisy a etiketa diplomatického chování. Velmoci, aby zdůraznily svoji moc a důležitost, přejmenovaly své vyslance na velvyslance.¹²

Mezi důležité diplomaty novověku patří mimo jiné Francois Callières, Charles-Maurice de Talleyrand, Hugo Grotius, Antonín Kounic, Klemens Metternich, Otto von Bismarck.¹³

Důležitým mezníkem pro mezinárodní vztahy byl Vídeňský kongres, který se konal v letech 1814-1815. Byly na něm stanoveny zásady mezinárodních vztahů, mezinárodního práva a právo diplomatické.¹⁴

¹¹ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 16. ISBN 978-80-7380-079-6.

¹² KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 17-18. ISBN 978-80-7380-079-6.

¹³ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 161. ISBN 978-80-245-1021-7.

¹⁴ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 19. ISBN 978-80-7380-079-6.

1.3.5 20. století

20. století bylo velkou zkouškou pro diplomacii, která bohužel nedokázala zabránit dvěma zničujícím světovým válkám a následnému bipolárnímu rozdělení světa na demokratický západ a komunistický východ pod nadvládou SSSR.

Dříve světové dění ovlivňovali velmoci, ale s postupem národnostních uvědomění začali hrát důležitou roli i malé státy. Po první světové válce hlavně díky iniciativě USA a dalších států Dohody vznikla po podepsání Versailleské mírové smlouvy 28. 6. 1919 Společnost národů (SN).¹⁵

SN byla první mezinárodní organizace, jejímž hlavním úkolem bylo zabezpečení mezinárodního míru. Státy, které byly jejími členy, si byly navzájem rovnocenné, což byl důležitý krok k demokratizaci mezinárodní politiky. Zasedání orgánů SN bylo skvělou příležitostí pro rozvoj diplomatických schopností. Bohužel ale ani tato organizace vzhledem k absenci sankcí, nebyla schopná zabránit vzniku druhé světové války.¹⁶

Po druhé světové válce vznikla 26. 6. 1945 Organizace spojených národů (OSN), která nahradila neúspěšnou Společnost národů. Stejně jako SN má stanoveno za hlavní cíl zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti. Zabývá se ale i hospodářskou, sociální a kulturní spoluprací a také ochranou lidských práv. V současné době se jedná o nejúspěšnější mezinárodní organizaci vůbec čítající 192 členských států.¹⁷

V druhé polovině 20. století se svět rozdělil na dva naprosto odlišné bloky. Zatímco Západ pokračoval v demokratizaci, Východ pod nadvládou SSSR se ubíral cestou komunismu. Toto období bylo velmi náročné na diplomacii jako takovou. Svět žil pod neustálou hrozbou vypuknutí třetí světové války, která by díky jaderným zbraním měla fatální následky. Diplomatická komunikace probíhala na nejvyšších místech. Až rozpad východního bloku přinesl jisté uvolnění.

¹⁵ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 20. ISBN 978-80-7380-079-6.

¹⁶ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 20-21. ISBN 978-80-7380-079-6.

¹⁷ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Historie diplomacie, s. 21. ISBN 978-80-7380-079-6.

1.3.6 21. století

Od 50. let 20. století probíhá proces integrace v rámci Evropy. Po rozpadu východního bloku se většina postkomunistických států snažila o přijetí do Evropské unie (EU). Momentálně má EU 27 členských států, jejichž počet obyvatel je okolo 500 milionu. EU zastává na mezinárodním poli velice důležitou pozici, ale vzhledem k narůstajícímu významu ostatních velkých států světa, je nutností prohlubování integrace Evropské unie, aby se si udržela svoji důležitou pozici a hlavně aby byla sjednoceným hráčem na světové úrovni. Důležitou roli v tomto ohledu hraje Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009. Na základě této smlouvy mimo jiné vzniká post vysokého představitele Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a také Evropská diplomatická služba (EDS) oficiálně nazývána Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ). Díky těmto dvěma změnám bude EU jako taková vystupovat navenek jednotně, což i usnadní orientaci v mezinárodním dění.¹⁸

1.4 Základní vymezení pojmů

V rámci diplomacie se setkáváme s řadou pojmů. V následující části jsou uvedeny ty nejvýznamnější, které mají vliv na diplomacii.

1.4.1 Zahraniční politika

Diplomacie bývá často zaměňována se zahraniční politikou, ale není to správně. Diplomacie je hlavním nástrojem zahraniční politiky, která stanovuje cíle, strategii a obecné taktiky, podle kterých se diplomacie řídí.

„Zahraniční politika, popřípadě mezinárodní politika, se někdy ztotožňuje s diplomacií. Správně by bylo ponechat termín diplomacie k označení té metody zahraniční politiky, která se snaží dosáhnout zamýšlených cílů vyjednáváním mezi státy.“¹⁹

¹⁸ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 15. 4. 2008 [cit. 2011-02-21]. Článek 27, s. 41-42. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf>>.

¹⁹ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 158. ISBN 978-80-245-1021-7.

Zahraniční politiku určují státní orgány, které k tomu mají pravomoci. Nejčastěji se na její tvorbě podílí Ministerstvo zahraničních věcí společně s odborníky z mnoha směrů vědních oborů. Na pomoc přicházejí i diplomatictí odborníci.

1.4.2 Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí je hlavním vykonavatelem zahraničněpolitické činnosti státu. Má na starost přípravu koncepce zahraniční politiky pro vládu, která se následně předkládá parlamentu ke schválení. Parlament se zahraniční politikou zabývá zásadněji při schvalování programu nové vlády. Ministr zahraničních věcí ve většině případů představuje hlavní osobu v rámci diplomatické činnosti. Při významných mezinárodních jednání může být nahrazen v čele diplomatické delegace předsedou vlády nebo dokonce prezidentem.²⁰

1.4.3 Koncepce zahraniční politiky

Úspěšnost diplomacie je závislá na správné tvorbě koncepce zahraniční politiky. V potaz se musí brát mnoho hledisek. Na její tvorbě se podílejí politici ale i diplomatictí odborníci. Koncepce je následně zapracována do vládního programu, který pak schvaluje parlament.

„Koncepce zahraniční politiky musí zákonitě vycházet z politiky vnitřní, musí respektovat národní, či přesněji řečeno státní zájmy, opírat se o rozbor mezinárodní situace a z ní vyplývající mezinárodní politiky a musí navazovat na dosavadní diplomatickou činnost daného státu.“²¹

1.4.4 Mezinárodní právo

Mezinárodní právo jako takové začalo vznikat v období novověku. K určité kodifikaci dochází prostřednictvím smluv. Důležitým momentem byl vznik mezinárodních organizací, jako je SN a hlavně OSN. Rozlišuje mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní a další. Pro diplomacii je důležité mezinárodní právo veřejné.

²⁰ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Ministr zahraničních věcí, s. 59-60. ISBN 978-80-7380-079-6.

²¹ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Diplomacie vědou, s. 23. ISBN 978-80-7380-079-6.

„Mezinárodní právo veřejné je pojem, kterým se od počátku 19. století označuje soubor právních norem, jimiž se řídí právní vztahy mezi příslušníky mezinárodního společenství - subjekty mezinárodního práva veřejného, jimiž jsou státy a mezinárodní (vládní) organizace.“²²

1.4.5 Diplomatické právo

Diplomatické právo je součástí mezinárodního práva. Jeho respektování je závazné pro všechny diplomaty. „V rámci diplomatického práva existují závazná pravidla, jimiž se řídí záležitosti související s uskutečňováním styků mezi státy a dalšími aktéry, zejména jejich navazování, zřizování misí, úřadů a jejich činnosti, jmenování vedoucích misí a otázky výsad a imunit.“²³

Důležitou smlouvou, která kodifikuje diplomatické právo, je Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961, která vstoupila v platnost 24. 4. 1964 po zasedání Komise pro mezinárodní právo konané ve Vídni. „Tato úmluva definuje základní pojmy, upravuje navazování diplomatických styků, funkce diplomatické mise, jmenování, třídy a pořadí diplomatických misí, obsáhle vymezuje výsady a imunity náležející jednak diplomatické misi a jednak jednotlivým osobám, spojeným s činností mise.“²⁴

1.4.6 Diplomatický protokol

Náplní diplomatického protokolu je formální stránka mezinárodních styků. Jedná se zejména o pravidla společenského chování a etiketu v rámci diplomatických styků. Taktéž existuje útvar ministerstva zahraničí se stejným názvem. Jeho úkolem je dohlížení na dodržování diplomatického protokolu.²⁵

D. Dreimann zachytil předmět diplomatického protokolu následovně:

- formy navázání diplomatických styků
- postup související s udělením agrément a s nástupem nového vedoucího
- formální stránka ukončení činnosti vedoucího diplomatické mise

22 *Ústav státu a práva : Akademie věd ČR, v.v.i.* [online]. [cit. 2011-02-21]. Mezinárodní právo.

Dostupné z WWW: <<http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=55>>.

23 TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana . *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha : Professional Publishing, 2009. Mezinárodně právní rámec diplomacie, s. 78-79. ISBN 978-80-7431-006-5.

24 TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana . *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha : Professional Publishing, 2009. Mezinárodně právní rámec diplomacie, s. 83. ISBN 978-80-7431-006-5.

25 GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 163. ISBN 978-80-245-1021-7.

- formální stránka zahájení a ukončení konzulární činnosti
- oficiální návštěvy představitelů státu v zahraničí
- diplomatická přijetí
- mezinárodní porady, konference kongresy
- uzavření mezinárodních dohod a formality s tím související
- účast na činnosti mezinárodních organizací
- diplomatická korespondence a způsob jejího předávání
- pořadí a přednosti
- státní symboly a jejich uspořádání, symboly mezinárodních organizací, hraní hymen, projevy úcty vysokým představitelům státu, diplomatickým a konzulárním zástupcům
- řády a vyznamenání, jejich pořadí, nošení řádů a vyznamenání
- oslovování oficiálních osobností a oficiálních představitelů²⁶

Z tohoto výčtu věcí, kterými se diplomatický protokol zabývá, je zřejmé, že diplomatický protokol pokrývá veškerou formální stránku diplomatických styků. Ať už je to navázání diplomatických styků jak mezi státy, tak i v rámci mezinárodních organizací, veškeré formality související s průběhem těchto styků, tak i ukončení.

1.4.7 Diplomatické mise

Vrcholem navázání diplomatických styků je zřízení diplomatické mise, ať už stálé, nebo dočasné. K navázání diplomatických styků dochází na základě dohody mezi státy.²⁷

Stálé diplomatické mise jsou reprezentovány zastupitelskými úřady s trvalou činností, které vznikají většinou v hlavních městech států. Podle vedoucího mise rozlišujeme velvyslanectví nebo vyslanectví. V rámci mezinárodních organizací vystupují stálí zástupci reprezentující svůj stát.²⁸

²⁶ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatický protokol, pojmy, historie diplomacie, s. 163-164. ISBN 978-80-245-1021-7.

²⁷ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické styky, s. 167, 169. ISBN 978-80-245-1021-7.

²⁸ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické styky, s. 169. ISBN 978-80-245-1021-7.

Dočasné diplomatické mise jsou mise, jejichž doba trvání je omezena. Většinou se jedná o slavnostní příležitosti, na které jsou vysláni zástupci státu. Do dočasných diplomatických misí spadají i zvláštní mise (ad hoc), které mají speciální úkol. Po jeho splnění mise končí.²⁹

S diplomatickými misemi je spojeno mnoho povinností (viz 1.5.3.).

1.5 Diplomatické zástupci

Povolání diplomata je velice náročné nejen na znalosti, ale i na psychiku. Diplomaté musí být velice vzdělaní a zároveň psychicky silní, dobří řečníci a výborní v přesvědčování. Znalost několika cizích jazyků představuje velmi významnou roli v diplomatickém světě.

1.5.1 Vývoj

První diplomatické zástupci byli poslové. Ti byli vysláni jedním panovníkem k panovníkovi druhému. Byli to lidé, kterým panovník nejvíce důvěřoval. Postupem času docházelo ke specializaci, až vznikli profesionální diplomatické zástupci, jaké známe dnes.³⁰

1.5.2 Členové mise

V rámci diplomatické mise rozlišujeme vedoucího mise a následně personál mise a to jak diplomatický, administrativní a technický, tak i služební.³¹

Vedoucími misí mohou být velvyslanci nebo nunciové, kteří jsou pověřeni u hlav států a jiní šéfové misí v rovnocenné hodnosti, dále vyslanci, ministři a internunciové pověřeni u hlav států a chargé d'affaires, kteří jsou pověřeni u ministrů zahraničních věcí. Nunciové a internunciové jsou zástupci Vatikánu. Chargé d'affaires je prozatímně pověřen vedením mise z důvodu nepřítomnosti jejího stálého vedoucího.³²

²⁹ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka. Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické styky, s. 169. ISBN 978-80-245-1021-7.

³⁰ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Diplomacie uměním, s. 87. ISBN 978-80-7380-079-6.

³¹ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka. Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické a další mise, s. 178. ISBN 978-80-245-1021-7.

³² GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka. Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické a další mise, s. 174. ISBN 978-80-245-1021-7.

Do diplomatického personálu spadají všichni diplomaté kromě vedoucího mise. Tito diplomaté bývají většinou specializovaní na určitý obor. Podle hodností rozlišujeme vyslance, radu-vyslance nebo velvyslaneckého radu, prvního, druhého tajemníka a třetího tajemníka a atašé. Administrativní a technický personál je tvořen nediplomaty, jejichž úkolem je administrativní a technická podpora mise. Služební personál zahrnuje všechny ostatní pracovníky, kteří se starají o běžný chod mise. Tito pracovníci pocházejí z hostující země.³³

1.5.3 Činnosti a povinnosti

Každý stát si své diplomatické zástupce volí sám. Vedoucího diplomatické mise volí většinou hlava státu. Přijímající stát musí následně udělit této osobě agrément. Vedoucí mise má u sebe pověřovací listiny, které musí nejdříve předložit hlavě přijímajícího státu, až potom se stává akreditovaným a může se ujmout své funkce.³⁴

Každý diplomat reprezentuje svou zemi. Jeho úkolem je hájit zájmy své země. Jeho prostřednictvím probíhají jednání, o kterých následně musí informovat svoji zemi.

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961 vymezuje funkce diplomacie v rámci diplomatických misí následovně:

- zastupovat vysílající stát ve státě přijímacím
- chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státu přijímacím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem
- vést jednání s vládou přijímajícího státu
- zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímacím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu
- podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky
- vytvářet příznivý obraz svého státu v zahraničí³⁵

³³ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické a další mise, s. 178-179. ISBN 978-80-245-1021-7.

³⁴ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatické a další mise, s. 176-177. ISBN 978-80-245-1021-7.

³⁵ VESELÝ, Zdeněk . *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha : Professional Publishing, 2009. Diplomacie ve výzkumu mezinárodních vztahů, s. 14. ISBN 978-80-7431-006-5.

1.5.4 Výsady a imunity

Výsady a imunity vedoucích misí a diplomatického personálu jsou upraveny ve Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích z roku 1961. Zahrnuje i výsady diplomatických misí a stálých misí. Jejich účelem není chránit jednotlivce, ale aby bylo zajištěno efektivní fungování misí a jejich členů bez jakýchkoliv překážek.³⁶

Výsady a imunity by se daly označit jako „soubor všech práv a výsad, které zaručují funkce mise, členů mise jako představitelů vysílajícího státu a navíc kterých používají i rodinní příslušníci členů mise. Osobní výsady a imunity počínají platit, jakmile člen mise vstoupí do přijímajícího státu za účelem nástupu do své funkce a které končí v okamžiku, kdy tato osoba opustí zemi po zemi po ukončení své funkce“³⁷

Nejdůležitějším právem diplomatických misí a stálých misí je nedotknutelnost jejich místností, což znamená, že vstup do místnosti mise musí za každé situace schválit vedoucí mise. Tato nedotknutelnost se týká i archivu a veškerých písemností. Další povinností přijímajícího státu je poskytnutí misi ochranu.³⁸

Diplomatictí zástupci jsou taktéž nedotknutelní. To znamená, že nesmějí být zatčeni ani zadrženi. Nedotknutelnost se vztahuje i na jejich obydlí, písemnosti, korespondenci a majetek. Dále je diplomatický zástupce vyňat z trestní, civilní a správní jurisdikce a nepodléhá exekuci. Taktéž není povinen vypovídat jako svědek, pokud tak nechce učinit dobrovolně.³⁹ Další výsadou je osvobození od všech daní a dávek. To se týká jak mise a jejich vedoucích, tak i diplomatů. Ti ale musí platit nepřímé daně. Co se týče celních poplatků, i z těch jsou mise a diplomaté vyňati.⁴⁰

³⁶ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Výsady a imunity diplomatických a stálých misí, s. 185-186. ISBN 978-80-245-1021-7.

³⁷ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Výsady a imunity diplomatických a stálých misí, s. 186. ISBN 978-80-245-1021-7.

³⁸ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Výsady a imunity diplomatických a stálých misí, s. 186-187. ISBN 978-80-245-1021-7

³⁹ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Výsady a imunity diplomatických a stálých misí, s. 188. ISBN 978-80-245-1021-7

⁴⁰ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Výsady a imunity diplomatických a stálých misí, s. 189. ISBN 978-80-245-1021-7

1.6 Diplomacie v rámci mezinárodních organizací

V současné době existuje nespočet mezinárodních organizací. Mezinárodní organizace by se dala definovat jako relativně trvalý útvar minimálně tří států, který vznikl mezinárodním právním aktem a který má právní subjektivitu. Za jeho založením stojí buď státy samotné, popřípadě již existující mezinárodní organizace. Mezinárodní organizace disponují vlastními orgány, které jednají jménem organizace. Snaží se o dodržování cílů, které si vytyčili v zřizovací listině a svoji činnost vykonávají v souladu s mezinárodním právem veřejným.⁴¹

V rámci mezinárodních organizací se konají různá zasedání a konference, na které členské státy vysílají své diplomatické zástupce v takzvaných delegacích. V čele zasedání a konferencí stojí vždy předseda, který se stará jak o procedurální záležitosti, tak i o dosažení přijatelných závěrů, k čemuž musí zvláště vynikat v konferenční diplomacii. Konference se řídí podle jednacího řádu, který stanovuje jazyky, jež se budou používat, a dále pak práva zúčastněných delegací.⁴²

Nejvýznamnější mezinárodní organizací je Organizace spojených národů, která vznikla na základě podepsání Charty OSN 26. 6. 1945. Nahradila dřívější Společnost národů, která selhala v zabezpečení celosvětového míru. Organizace spojených národů si klade za cíl jak zachování celosvětového míru, tak i zajištění mezinárodní spolupráce ve všech směrech. Jejími členy jsou téměř všechny státy světa, které si jsou navzájem rovny. Nejdůležitějšími orgány jsou Valné shromáždění a Rada bezpečnosti.⁴³

Speciální postavení mezi mezinárodními organizacemi zaujímá Evropská unie, která v určitých bodech stojí nad svými členskými státy, které jí přenechaly některé své svrchované pravomoci. Evropská unie vznikla 1. 11. 1993, kdy vstoupila v platnost Smlouva o Evropské unii. Právní subjektivitu získává Evropská unie s Lisabonskou smlouvou, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009, což znamená, že může jednat s třetími zeměmi. Spolu s mnoha změnami, které s sebou přináší Lisabonská smlouva, vzniká i úřad Vysokého představitele pro zahraniční věci

⁴¹ GRMELOVÁ, Nicole . 2PR201 Mezinárodní a evropské právo – přednáška. VŠE v Praze, 2011.

⁴² GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Konferenční diplomacie a konferenční praxe, s. 208-210. ISBN 978-80-245-1021-7

⁴³ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Diplomacie vědou, s. 172-178. ISBN 978-80-7380-079-6.

a bezpečnostní politiku, který se bude opírat o Evropskou diplomatickou službu, oficiálně nazývanou Evropská služba pro vnější činnost.

1.7 Konzulární styky

Vedle diplomatických styků existují i styky konzulární. Konzulární činnost se řídí podle Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích schválené 24. 4. 1963. V platnost vstoupila roku 1967. K navázání konzulárních styků dochází podepsáním vzájemné dohody mezi státy. Pokud není řečeno jinak, dochází k navázání konzulárních styků současně s navázáním diplomatických styků.⁴⁴

Mezi hlavní konzulární funkce patří ochrana politických a obchodních zájmů vysílajícího státu a ochrana státních příslušníků a právnických osob vysílajícího státu. Dále mohou konzulární úřady vydávat pasy a víza a to jak státním příslušníkům, tak i občanům přijímající země a občanům třetích zemí.⁴⁵

Vedoucím konzulárních úřadů může být generální konzul, konzul, vicekonzul nebo konzulární jednatel. Dočasným vedoucím úřadu je prokonzul nebo gerent. Vedoucí konzulárního úřadu musí být vybaven konzulským patentem, který ho osvědčuje k jeho funkci a který musí po příjezdu předat většinou ministerstvu zahraničních věcí, které vyslovuje souhlas o přijetí takzvaný exequatur.⁴⁶

Co se týče výsad a imunit, na rozdíl od diplomatických jsou konzulární omezeny. Konzulární místnosti, archivy a dokumenty jsou taktéž nedotknutelné, ale rezidence vedoucího úřadu již nedotknutelná není. Nedotknutelnost konzulárních úředníků neplatí v případě spáchání těžkého zločinu, za který mohou být i uvězněni. Dále mohou být konzulární úředníci vyzváni k výpovědi během soudního řízení, pokud se to netýká jejich úřadu.⁴⁷

⁴⁴ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Konzulární styky a konzuláty, s. 193. ISBN 978-80-245-1021-7

⁴⁵ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Konzulární styky a konzuláty, s. 194-195. ISBN 978-80-245-1021-7

⁴⁶ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Konzulární styky a konzuláty, s. 196. ISBN 978-80-245-1021-7

⁴⁷ GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka . Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Konzulární výsady a imunity, s. 197-198. ISBN 978-80-245-1021-7

2 Diplomatická činnost členských států EU

Evropská unie má po posledním rozšíření 27 členských států. Každý z těchto států má svoje ministerstvo zahraničních věcí a svoji zahraniční politiku vykonávanou vlastními diplomatickými a konzulárními zástupci po celém světě. Jelikož jsou diplomatické a konzulární činnosti velmi nákladné, nemá každý stát své zastoupení ve všech zemích světa. Zejména pro menší státy je zřízení stálých misí velmi nákladné. Mezi země, kde se nachází zastupitelství všech členských států Evropské unie, patří USA, Rusko a Čína. Ve zbývajících částech světa dochází k propojování úřadů, kdy již existující velvyslanectví a konzuláty jedné země po dohodě zastupují i země, které v dané oblasti žádné velvyslanectví nebo konzuláty nemají.⁴⁸

Evropská unie má také svá zastupitelství ve světě. Zřizuje je Evropská komise a Sekretariát Rady. S Lisabonskou smlouvou vzniká úřad vysokého představitele Evropské unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku, který se opírá o nově vzniklou Evropskou diplomatickou službu, pro kterou je oficiálně používán název Evropská služba pro vnější činnost. Z toho vyplývá, že Evropská unie bude mít v zahraničí jednotné zastoupení.

V následující tabulce jsou zachyceny údaje o počtu pracovníků na ministerstvech zahraničních věcí, ústředích, zastupitelských úřadech, počet využívané místní síly, dále počet velvyslanectví a počet konzulátů. Jelikož se jedná o data z roku 2005, jsou v tabulce vyobrazeny jen hodnoty dvaceti pěti členských států Evropské unie.

Tabulka 2-1: Ministerstva zahraničí států EU a delegace Evropské komise v roce 2005

	Počet pracovníků				Počet velvyslanectví	Počet konzulátů
	MZV celkem	Ústředí	Zastupitelské úřady	Místní síly		
Belgie	1800	1400	400	1800	86	15
Česká republika	2200	780	1420	610	98	28
Dánsko	1270	1000	270	900	75	20

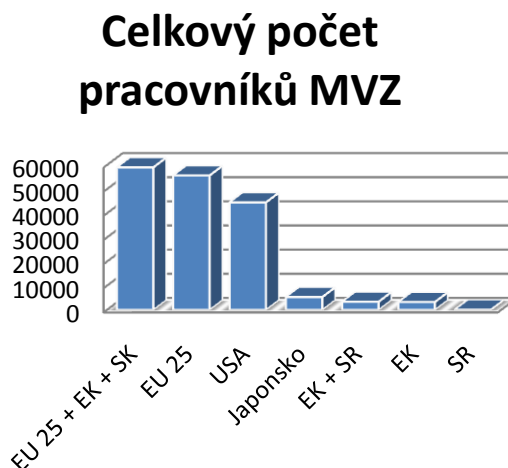
⁴⁸ KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. Evropská diplomatická služba, s. 135-140. ISBN 978-80-7380-079-6.

	Počet pracovníků				Počet velvyslanectví	Počet konzulátů
	MZV celkem	Ústředí	Zastupitelské úřady	Místní síly		
Estonsko	600	370	230	90	36	4
Finsko	2590	950	1640	970	83	7
Francie	9400	4000	5400	14300	182	110
Irsko	980	490	490	276	43	7
Itálie	5300	2500	2800	2250	130	114
Kypr	250	160	90	290	44	5
Litva	620	340	280	250	42	9
Lotyšsko	640	360	280	80	60	4
Lucembursko	180	90	90	160	24	2
Malta	200	120	80	?	18	150
Maďarsko	2000	1000	1000	?	82	28
Německo	6700	2200	4500	4800	157	58
Nizozemí	3200	1970	1240	1580	126	28
Polsko	1800	650	1150	?	106	51
Portugalsko	950	400	550	1840	76	50
Rakousko	1314	700	753	620	86	15
Řecko	2500	1000	1500	320	87	59
Slovinsko	560	310	250	230	67	10
Slovensko	750	500	250	?	72	11
Španělsko	2500	1500	1000	3200	136	67
Švédsko	1450	900	550	1000	91	11
VB	5900	3500	2400	10000	163	70
25 států EU	55664	27051	28613	47766	2172	933
EK	3252	2260	990	3765	123	-
Sekretariát Rady	100	80	20	-	2	-
USA	44500	25600	18900	63400	170	63
Japonsko	5290	2070	3220	4894	139	79

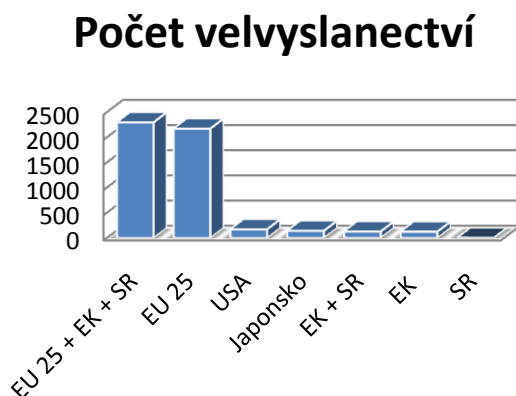
Zdroj: údaje z publikace Diplomacie, Kavan Jan, Matějka Zdeněk, Ort Alexandr, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 138

Pro ilustraci uvádím i grafy. Hodnoty jsou čerpány z tabulky výše uvedené.

Na prvním grafu je zachycen celkový počet zaměstnanců v rámci ministerstev zahraničních věcí. Členské státy Evropské unie (EU 25) mají dohromady 55 664 pracovníků, což je o 11 164 více než mají samotné USA. Jelikož i sama Evropská Komise a Sekretariát Rady mají ve světě svoje zastupitelství, je pak celkový rozdíl ještě větší.

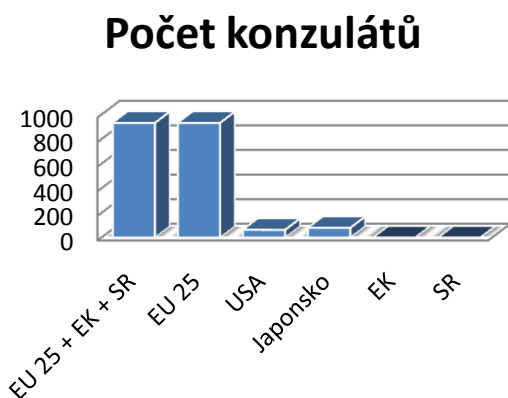

Jak z tabulky a grafu vyplývá, celkový počet velvyslanectví a konzulátů všech dvaceti pěti zemí Evropské unie několikanásobně převyšuje počet velvyslanectví a konzulátů USA a Japonska. V případě USA, které má pro srovnání skoro stejný počet obyvatel jako Evropská unie,

je zřejmé, že kdyby se úřady jednotlivých evropských států sjednotili, došlo by k velkým finančním úsporám. Z tohoto důvodu Evropská unie postupně zavádí jednotnou diplomatickou a konzulární činnost členských států. Problémem ovšem zůstává, že ne všechny státy se chtějí vzdát své suverenity nad svojí zahraniční politikou.

Poslední graf zachycuje situaci konzulárních zastupitelství. Státy Evropské unie opět několikanásobně převyšují obě dvě zbývající země. Pro zajímavost stojí povšimnutí si, že Japonsko má více konzulátů než USA.

3 Vnější činnost Evropské unie

EU je po hospodářské a ekonomické stránce bezesporu jedním z nejdůležitějších aktérů světového dění. S Lisabonskou smlouvou EU konečně získala právní subjektivitu nutnou k uzavírání mezinárodních smluv a k možnosti účastnit se mezinárodních konferencí. Dalšími přínosy Lisabonské smlouvy je vytvoření nových funkcí – stálého předsedy Evropské Rady a Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

3.1 EU a svět

EU čítající půl miliardy obyvatel a vytvářející přibližně 22% světového HDP představuje v dnešní době významného aktéra celosvětového měřítka. S podílem 20% na světovém obchodě tvoří EU největší světový trh. EU se nezabývá jen obchodem, ale i pomocí rozvojovým zemím. Dále se snaží zabránit globálnímu oteplování, snížit množství emisí a zvýšit používání obnovitelných energií.⁴⁹

3.1.1 USA

USA představují nejdůležitějšího zahraničního partnera především díky společným hodnotám (tržní hospodářství, demokracie, úcta k lidským právům a právního státu). USA jsou největším obchodním partnerem EU v objemu vzájemné výměny zboží a služeb, ale i počtu vzájemných investic. V roce 2007 byla vytvořena Transatlantická hospodářská rada, jejímž úkolem je posilovat vzájemné ekonomické vztahy. Další důležitou vojenskou a obranou organizací je Severoatlantická aliance (NATO) i přes to, že ne všechny členské státy EU jsou i členskými státy NATO. V některých případech se EU a USA názorově rozcházejí. Jedná se především o globální klimatické změny, záchytný tábor na Guantánamu, ratifikace statutu Mezinárodního trestného soudu nebo ochrana osobních dat cestujících přes Atlantik.⁵⁰

3.1.2 Rusko

Rusko je největší sousedem EU. Právní základ vzájemných vztahů tvořila od 1994 Dohoda o partnerství a spolupráci. Od roku 2008 probíhají vyjednávání

⁴⁹ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵⁰ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

na vytvoření nové rámcové dohody, která bude detailnější. Mimo tuto Dohodu jsou vztahy rozvíjeny v rámci čtyř společných prostorů (hospodářská spolupráce, otázky životního prostředí, svoboda, bezpečnost, spravedlnost, vnější bezpečnost a obrana, vzdělávání, výzkum, kultura). Složitá vyjednávání probíhají okolo energetiky. EU je závislá na dodávkách zemního plynu a ropy z Ruska. V minulosti se vyskytly mnohé problémy s dodávkami, čemuž se EU snaží zabránit.⁵¹

Rusko jako takové má tendence ignorovat EU a radši vyjednává s každým státem zvlášť. EU se s Ruskem rozchází hlavně v otázkách uznání Kosova, jaderného programu Íránu, Gruzie.⁵²

3.1.3 Čína

S Čínou EU uzavřela roku 1985 Dohodu o obchodu a spolupráci, která by měla být nahrazena novou Dohodou o partnerství a spolupráci. Čína představuje pro EU druhého největšího importéra zboží a EU je pro Čínu první exportní zemí vůbec. Vzhledem k všemožným praktikám v Číně, které omezují vstup na její trh, není EU zastoupena je jejím trhu nějak významně. Problémem mezi EU a Čínou jsou otázky týkající se znečišťování životního prostředí, globálního oteplování, zbraní hromadného ničení a energetická zodpovědnost. Další spory jsou hlavně v otázkách lidských práv.⁵³

3.1.4 Blízký východ a Asie

Oblast Blízkého východu a některé části Asie se vyznačují velkou nestabilitou. EU se je snaží stabilizovat pomocí spolupráce s OSN, USA, Japonskem, Austrálií a dalšími státy. Momentálně probíhající převraty si vyžádaly nutnou dávku diplomatických akcí EU.⁵⁴

⁵¹ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵² Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵³ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵⁴ Výroční zpráva vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP určená Evropskému parlamentu: SZBP [online]. Belgie : Generální sekretariát Rady, 2010 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/CS_PESC%202009_web.pdf>. ISBN 978-92-824-2744-6.

3.1.5 Afrika, Karibik, Pacifik

Mnohé státy EU byly koloniálními mocnostmi, z toho vyplývá i jejich napojení na státy Afriky, Karibiku a Pacifiku. Jelikož se jedná většinou o rozvojové ekonomiky, poskytuje jim EU hospodářskou a ekonomickou podporu. Důležitou dohodou je dohoda z Cotonu z roku 2000, která upravuje vztahy EU ke státům, které dohodu podepsaly.⁵⁵

3.1.6 Latinská Amerika

EU má se zeměmi LA uzavřeny bilaterální dohody. S Chile uzavřela roku 2002 Asociační dohodu, s Argentinou Rámcovou dohodu o obchodu a ekonomické spolupráci, s Mexikem Dohodu o ekonomickém partnerství, politické koordinaci a spolupráci. Brazílii a Mexiku nabídla EU strategické partnerství.⁵⁶

3.2 Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU

Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (SZBP) byla založena Maastrichtskou smlouvou v roce 1993 jako jeden z dalších nutných kroků prohlubující se integrace. Vzhledem k tomu, že EU nebyla schopná navenek jednat jednomyslně, bylo nutné přijmout jisté změny. Tyto změny přinesla právě Lisabonská smlouva.⁵⁷

„Obecné směřování SZBP a strategické zájmy a cíle Unie vymezuje svými rozhodnutími Evropská rada. V konkrétních otázkách zeměpisné nebo tematické povahy přijímá Rada rozhodnutí, která vymezují společný postoj Unie. Je-li zapotřebí konkrétní operativní činnost, přijme Rada rozhodnutí o společné akci. Na tomto právním základě jsou postaveny nejdůležitější a nejviditelnější aktivity EU v oblasti SZBP. Pomocí akce Rada jmenuje zvláštní vyslance pro určitý region nebo také vyšle do problematické oblasti vojenskou nebo policejní misi pod hlavičkou společné

⁵⁵ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵⁶ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Evropská unie a svět. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8915/sekce/evropska-unie-a-svet/>>.

⁵⁷ Euroskop.cz : *Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Společná zahraniční a bezpečnostní politika. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8916/sekce/spolecna-zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>>.

bezpečnostní a obranné politiky. Ke každodennímu dění ve světě se Unie vyjadřuje pomocí prohlášení a deklarací.⁵⁸

Důležitou osobou pro SZBP je vysoká představitelka Unie Catherine Ashtonová, která zaštiťuje původně rozdělené oblasti vnějších vztahů a SZBP. Jelikož se jedná o úkol velmi náročný, je jí nápomocna Evropská diplomatická služba. Jejich úkolem je posílení pozice EU na světovém poli, zajištění koherence v rámci zahraniční činnosti a jasného vystupování.⁵⁹

⁵⁸ *Euroskop.cz : Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Společná zahraniční a bezpečnostní politika. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8916/sekce/spolecna-zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>>.

⁵⁹ *Euroskop.cz : Věcně o Evropě* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. Společná zahraniční a bezpečnostní politika. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8916/sekce/spolecna-zahranicni-a-bezpecnostni-politika/>>.

4 Evropská diplomatická služba

EU je důležitým aktérem v rámci světového dění. Za poslední řadu let si prošla mnoha změnami, které byly zapříčiněny hlavně jejím rozšiřováním. Aby bylo dosaženo maximální efektivity, bylo nutné přijmout mnohá opatření, která by vedla k prohloubení integrace, díky kterým může EU vykonávat svou úlohu účinněji a jasněji. Mezi důležité mezníky ovlivňující pozici EU na mezinárodním poli patří především Lisabonská smlouva, která byla přijata 1. 12. 2010.

Spolu s Lisabonskou smlouvou vznikl i nový úřad vysokého představitele Evropské Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (dále jen vysoký představitel Unie). Tento představitel je neoficiálně nazýván ministrem zahraničních věcí. Jelikož je to úřad velmi náročný, je potřeba mu poskytnout maximální podporu. Za tímto účelem tedy vzniká přesně rok poté Evropská diplomatická služba (EDS), která je v oficiálních dokumentech nazývána jako Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ). (Pro porozumění budu nadále používat označení EDS, abych zachovala jednotnost s názvem bakalářské práce.)

Tento krok je velice významný pro zahraniční vývoj EU. Od této doby bude vystupovat EU navenek jednotně, což vylepší její zahraniční obraz. EDS jako podpůrná instituce bude fungovat zároveň s diplomatickými službami všech členských států. Postupem času by mohly zahraniční aktivity členských států přejít pod správu EU, vysokého představitele Unie a EDS. Toto je jeden z možných scénářů. Na druhou stranu, již teď se mnohým státům nelíbí, že by měly přijít o možnost vykonávat svou vlastní zahraniční politiku.

Právní základ EDS byl položen v Lisabonské smlouvě. O jejím přesném fungování a budoucí podobě se začalo jednat hned po přijetí Lisabonské smlouvy. Jelikož EDS spadá pod vysokého představitele Unie, bylo hlavně jeho úkolem navrhnout EDS tak, aby mohla maximálně poskytovat podporu nejen vysokému představiteli Unie, ale i ostatním institucím a orgánům, které mají co dočinění s vnější činností EU.

4.1 Charakteristika

EDS neboli ESVČ, jak zní její oficiální název, je nová funkčně nezávislá instituce EU, jejíž základy byly položeny ve Smlouvě o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. Formálně vznikla rok po přijetí Lisabonské smlouvy, to znamená 1. 12. 2010. EDS je vedena vysokým představitelem Unie a sídlo má v Bruselu. Jedná se o nezávislou instituci oddělenou od generálního sekretariátu Rady a Komise a má právní subjektivitu nezbytnou pro plnění svých úkolů a dosahování stanovených cílů.⁶⁰ „Působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise, jakož i z vyslaného personálu vnitrostátních diplomatických služeb.“⁶¹

4.2 Cíle

Úkolem EDS je poskytnutí podpory především vysokému představiteli Unie, ale i všem ostatním institucím a orgánům EU, které mají co dočinění s vnější činností EU.

Vzhledem k tomu, že EDS přímo spadá pod vedení vysokého představitele Unie, jejím hlavním úkolem je poskytnutí podpory právě vysokému představiteli Unie. Jelikož je vysoký představitel zároveň i místopředsedou Komise a předsedá Radě pro zahraniční věci, podporuje ho EDS ve všech oblastech jeho působnosti. Z toho vyplývá, že EDS poskytuje podporu vysokému představiteli Unie i ve všech jeho dalších aktivitách související se zastáváním jeho funkcí.⁶²

Společným cílem je zajištění soudržnosti a účinnosti vnější činnosti EU, čímž EU získá větší politický a hospodářský vliv na světovém poli, kde může aktivně prosazovat společné zájmy EU.⁶³

EDS je také nápomocna předsedovi Evropské rady, předsedovi Komise, Komisi a Evropskému parlamentu při výkonu jejich funkcí v rámci vnějších vztahů.⁶⁴⁶⁵

⁶⁰ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, úvodní část, odst. 1-4.

⁶¹ Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy, čl. 27, odst. 3.

⁶² Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, úvodní část, odst. 3.

⁶³ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, úvodní část, odst. 3, Č.

Mezi EDS a institucemi a orgány probíhá vzájemná spolupráce, která si klade za cíl, co nejefektivněji fungovat. „Evropská diplomatická služba dále podporuje diplomatickou činnost členských států, generální sekretariát Rady a útvary Komise a spolupracuje s nimi s cílem zajistit soudržnost mezi jednotlivými oblastmi vnější činnosti Unie a mezi těmito oblastmi a ostatními politikami Unie.“⁶⁶

4.3 Lisabonská smlouva

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. 11. 2007 v Lisabonu a v platnost vstoupila 1. 12. 2009 po ratifikaci všemi členskými státy EU. Výrazně změnila institucionální strukturu EU. Evropská společenství se přejmenovala na Evropskou unii, která získala svou právní subjektivitu. Byla zrušena pilířová struktura, která byla ustanovena v Maastrichtské smlouvě. Dále upřesnila vymezení pravomocí mezi EU a jejími členskými státy. Lisabonská smlouva mění zakládající smlouvy EU - Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES, aniž by je nahrazovala. Zároveň mění název Smlouvy o založení ES na Smlouvu o fungování EU.^{67 68}

Lisabonská smlouva s sebou přináší mnohé změny, které jsou nutné k modernizaci a větší efektivnosti EU. Doposud EU fungovala podle pravidel, která byla ustanovena pro 15 členských zemí. S rozšířeními v letech 2004 a 2007 se EU rapidně rozrostla na 27 členů a její stávající institucionální uspořádání se rázem stalo velmi nepružné a neakceschopné.

Již od pádu Železné opony se počítalo s rozšířením EU o státy Východního bloku. Za tímto účelem bylo schváleno několik pozměňujících smluv, ale žádná z nich nebyla dostatečně vhodná pro takový počet členských států. Až s Lisabonskou smlouvou přicházejí změny potřebné k řádnému fungování EU na světovém poli.

Cílem Lisabonské smlouvy je, aby byla EU demokratičtější, transparentnější a efektivnější. Toho dosahuje posílením pravomocí Evropského parlamentu, národních parlamentů, zjednodušením legislativních procesů a institucionálními

⁶⁴ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, čl. 2, odst. 2.

⁶⁵ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, čl. 3, odst. 4.

⁶⁶ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, čl. , odst. 1.

⁶⁷ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

⁶⁸ GRMELOVÁ, Nicole . 2PR201 Mezinárodní a evropské právo – přednáška. VŠE v Praze, 2011.

změnami. Zabývá se posílením práv občanů zakotvením Listiny základních práv a svobod do primárního práva EU. Dalším důležitým bodem je zajištění solidarity mezi státy v otázkách bezpečnosti. V neposlední řadě řeší postavení EU ve světě.

4.3.1 Demokratičtější a transparentnější Evropa

Lisabonská smlouva posiluje úlohu Evropského parlamentu, čímž získává významné pravomoci v rámci rozhodování o právních předpisech, rozpočtu a o uzavírání mezinárodních smluv. Jelikož je Evropský parlament volený přímo občany, i občané získávají větší pravomoci skrze zvolené poslance. S rozšířením působnosti Evropského parlamentu dochází i k rovnocennějšímu postavení vůči Radě.⁶⁹

Národní parlamenty se taktéž mohou zapojit více do rozhodování EU. Mohou sledovat aktivity EU, která se má řídit podle zásad subsidiarity a proporcionality. Pokud dojde k jejich porušení, mohou národní parlamenty vyjádřit nesouhlas s návrhem, nebo dokonce předpis zablokovat.⁷⁰

Další novinkou je možnost občanské iniciativy, kdy jeden milion občanů může vyzvat Komisi k předložení určitých návrhů. Taktéž je poprvé v Lisabonské smlouvě zakotvena možnost vystoupení z EU. Celkově Lisabonská smlouva díky jasnějšímu rozdělení pravomocí činí EU demokratičtější a transparentnější.⁷¹

4.3.2 Efektivnější Evropa

Jelikož se s přibývajícími členskými státy stávala EU značně nepružnou, bylo nutné, aby došlo ke zjednodušení rozhodovacích procesů, systému hlasování ale i k racionalizaci a modernizaci institucí. S Lisabonskou smlouvou dochází k zefektivnění hlasování v rámci Rady, vzniká nová funkce předsedy Evropské rady, který bude zastupovat EU navenek a i volba předsedy Komise bude odpovídat výsledkům volbám do Evropského parlamentu. Lisabonská smlouva se dále zabývá i potřebami občanů a zkvalitněním jejich života. Důležitými body jsou boj proti terorismu a trestné činnosti, větší svoboda, bezpečnost a spravedlnost.⁷²

⁶⁹ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

⁷⁰ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

⁷¹ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

⁷² *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

4.3.3 Evropa práv a hodnot, zajišťující svobodu, solidaritu a bezpečnost

Lisabonská smlouva zakotvuje jako součást primárního práva Evropské unie Listinu základních práv a svobod, čímž se tato Listina stává právně závaznou. Dále smlouva upřesňuje hodnoty, podle kterých se Evropská unie řídí. Dále posiluje čtyři svobody pohybu a další občanské svobody. Všechny členské státy musejí jednat podle principu solidarity a to jak v situaci teroristického útoku, přírodní katastrofy, tak i v energetických otázkách. Co se týká bezpečnosti, stává se Evropská unie akceschopnější v oblastech svobody, bezpečnosti a spravedlnosti a v boji proti terorismu a trestné činnosti.⁷³

4.3.4 Evropa jako globální aktér

Evropská unie hraje důležitou roli ve světovém měřítku, ale vzhledem k neustálému posilování vlivů ostatních států, muselo i v rámci Evropské unie dojít k určitým změnám, aby byla více akceschopná a vystupovala navenek jednotně.

Lisabonská smlouva přináší právě mnohé změny v oblasti vnější působnosti Evropské unie. Jednou z nich je, že Evropská unie získala právní subjektivitu a může tak svým jménem uzavírat mezinárodní smlouvy a účastnit se mezinárodních jednání.

Vzhledem k vysokému počtu členských států, které mají své vlastní zahraniční politiky, bylo nutné sjednotit vnější vystupování Evropské unie, aby nedocházelo k nejasnostem na světovém poli. Lisabonskou smlouvou vzniká nejen nová funkce předsedy Evropské rady, tak i post vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Oba představitelé budou zastupovat Evropskou unii navenek.

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku je zároveň místopředsedou Komise a předsedá i Radě v oblasti týkající se zahraničních věcí, čímž zaniká rotační princip předsednictví. Díky sloučení těchto funkcí pod jednu osobu bude činnost Evropské unie v rámci zahraniční a bezpečnostní politiky efektivnější a jasnější.⁷⁴ Jelikož je výkon funkce vysokého představitele Unie velmi náročný, vzniká taktéž Evropská diplomatická služba, jejímž úkolem je zajištění podpory nejen vysokému představiteli Unie, ale i ostatním orgánům a institucím, které mají na starost vnější aktivity Evropské unie.

⁷³ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

⁷⁴ *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.

4.4 Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Lisabonská smlouva ustanovuje vznik nové funkce v rámci zahraniční politiky EU. Je jím vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Jeho úkolem je zastupovat EU navenek, vést dialogy jak se třetími zeměmi, tak i v rámci mezinárodních jednání a konferencí, a v neposlední řadě reprezentuje i unijní hodnoty na světové scéně. Taktéž přispívá svými návrhy k vytváření společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zajišťuje provádění rozhodnutí přijatých Evropskou radou a Radou.⁷⁵

Pro efektivní fungování zahraniční a bezpečnostní politiky je vysoký představitel Unie zároveň i místopředsedou Komise a taktéž předsedá Radě pro zahraniční věci. Sloučení těchto funkcí dává vysokému představiteli Unie dostatečné pravomoci k řádnému vykonávání svého úkolu.

Při výkonu své funkce se vysoký představitel Unie opírá o EDS. Tato služba působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise, jakož i z vyslaného personálu vnitrostátních diplomatických služeb.⁷⁶

4.4.1 Catherine Ashtonová

Baronka Catherine Ashtonová, celým jménem Catherine Margaret Ashtonová, je současnou vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, místopředsedkyní Komise a předsedá Radě v oblasti pro zahraniční věci.⁷⁷

Narodila se 20. 3. 1956 v Uphollandu v Lancashiru ve Velké Británii, odtud také její titul baronka Ashtonová z Uphollandu, na který byla povýšena v roce 1999, čímž se stala doživotní členkou Sněmovny lordů za Labouristickou stranu. Vystudovala ekonomii v Londýně. Roku 2001 se stala náměstkyní ministra školství a státní podtajemnicí ministerstva školství a zručnosti, podtajemnicí na ministerstvu pro ústavní záležitosti a ministerstvu spravedlnosti. Roku 2007 byla pověřena vedením Sněmovny lordů a také byla jmenována předsedkyní Státní rady. Díky její

⁷⁵ Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. 2010, 764, čl. 27, odstavec 1.

⁷⁶ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, úvodní část, odst. 3.

⁷⁷ EEAS [online]. 2009 [cit. 2011-04-03]. Profile. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/ashton/about/cv/index_en.htm>.

činnosti byla ve Sněmovně přijata Lisabonská smlouva. Mimo jiné se zabývala i řešením otázek v oblasti spravedlnosti a vnitřních záležitostí v rámci EU. V roce 2008 se stala členskou Komise, kde měla na starost obchod. Od 1. 12. 2009 s platností Lisabonské smlouvy se stává vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a od 9. 2. 2010 je místopředsedkyní Komise.⁷⁸

Baronka Ashtonová funkčně nahradila dva dřívější posty a to post vysokého představitele Evropské unie pro společnou a zahraniční politiku reprezentovaný Javierem Solanou a post komisařky pro vnější vztahy reprezentovaný Benity Ferrer-Waldnerovou. Díky tomuto sloučení funkcí má dostatečně široké pole působnosti k vykonávání svojí práce. Jelikož je to ale velmi náročné, musí být podporována Evropskou diplomatickou službou.⁷⁹

4.5 Proces jednání o vzniku a budoucí podobě

Právní základ Evropské diplomatické služby je obsažen ve Smlouvě o Evropské unii podle znění Lisabonské smlouvy, konkrétně v článku 27:

"Při výkonu své funkce se vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku opírá o Evropskou službu pro vnější činnost. Tato služba působí ve spolupráci s diplomatickými službami členských států a skládá se z úředníků příslušných oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise, jakož i z vyslaného personálu vnitrostátních diplomatických služeb. Organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost stanoví rozhodnutí Rady. Rada rozhoduje na návrh vysokého představitele po konzultaci s Evropským parlamentem a po obdržení souhlasu Komise."⁸⁰

Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. 12. 2009, od té doby probíhala různá jednání, jejichž cílem bylo vytvoření EDS. Podobu EDS měla na starost především vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

⁷⁸ Euroinfo [online]. 10. 2. 2010 [cit. 2011-04-03]. Životopis Catherine Ashtonovej. Dostupné z WWW: <<http://www.euroinfo.gov.sk/europa/organy-eu/rada-europskej-unie/zivotopis-catherine-ashtonovej-76c.html>>.

⁷⁹ Euroinfo [online]. 10. 2. 2010 [cit. 2011-04-03]. Životopis Catherine Ashtonovej. Dostupné z WWW: <<http://www.euroinfo.gov.sk/europa/organy-eu/rada-europskej-unie/zivotopis-catherine-ashtonovej-76c.html>>.

⁸⁰ Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. 2010. 764, čl. 27, odst. 3.

Jednání probíhala hlavně na půdě dvou předsednických zemí – Španělska (leden-červen 2010) a Belgie (červenec-prosinec 2010).⁸¹

Jak vyplývá ze Smlouvy o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy, finální způsob organizace a fungování EDS stanovilo rozhodnutí Rady, která rozhodla podle návrhu vysoké představitelky Unie. Ta musela ale vše nejdřív prokonzultovat s Evropským parlamentem a následně musela obdržet i souhlas Komise.⁸²

V první polovině roku 2010 probíhala mnohá jednání. K první dohodě mezi Evropským parlamentem a Komisí došlo 9. 6. 2010 a to v otázkách způsobu financování. Podle Lisabonské smlouvy má být služba financována z Fondů Evropské unie až na dvě hlavní výjimky - vojenské mise a počáteční kapitál. Čerpání z Fondů Evropské unie dává Evropskému parlamentu významnou kontrolní sílu.⁸³

21. 6. 2010 během španělského předsednictví se konečně dohodla Komise a Evropský parlament na konečné podobě Evropské diplomatické služby. Řešily se personální otázky, financování a rozpočet.⁸⁴

Důležitým mezníkem bylo 8. 7. 2010, kdy prošel Evropským parlamentem návrh na vznik Evropské diplomatické služby. Co se týče hlasování, 549 poslanců bylo pro, 78 proti a 17 se zdrželo hlasování. Závazné dohody hlavně o rozpočtu, finančních a personálních záležitostech ale ještě nebyly uzavřeny. Parlament se těmito otázkami zabýval až v září.⁸⁵

Rada přijala 26. 7. 2010 Rozhodnutí o organizaci a fungování Evropské diplomatické služby. Tomuto Rozhodnutí bude věnována následující kapitola. V článku o Závěrečných a obecných ustanovení vyzývá vysokého představitele, aby do jednoho měsíce předložil Komisi odhadu příjmů a výdajů Evropské

⁸¹ *Euroskop.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-04-03]. Předsednické země Rady EU. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8729/sekcce/kalendar-predsednickych-zemi-rady-eu/>>.

⁸² Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. 2010. 764, čl. 27, odst. 3.

⁸³ *Thenewfederalist.eu* [online]. 14. 8. 2010. [cit. 2011-04-03] EEAS: European External Action Service on the Brink of Achievement. Dostupné z WWW: <<http://www.thenewfederalist.eu/EEAS-European-External-Action-Service-on-the-Brink-of-Achievement>>.

⁸⁴ *Thenewfederalist.eu* [online]. 14. 8. 2010. [cit. 2011-04-03] EEAS: European External Action Service on the Brink of Achievement. Dostupné z WWW: <<http://www.thenewfederalist.eu/EEAS-European-External-Action-Service-on-the-Brink-of-Achievement>>.

⁸⁵ BRANDT, Constant. *EuropeanVoice* [online]. 8. 7. 2010. [cit. 2011-04-03]. Parliament supports EEAS proposal. Dostupné z WWW: <<http://www.europeanvoice.com/article/2010/07/parliament-supports-eeas-proposal/68479.aspx>>.

diplomatické služby, včetně plánu pracovních míst, aby Komise mohla následně předložit návrh na opravný rozpočet pro rok 2010.⁸⁶

Poslední tři důležité texty o zaměstnaneckých a finančních změnách a o rozpočtu byly schváleny během plenárního zasedání Evropského parlamentu ve Štrasburku, které probíhalo od 18. 10. 2010 do 21. 10. 2010. Obecná rozpočtová pravidla byla změněna tak, aby bylo fungování Evropské diplomatické služby transparentnější a aby byla i kontrola jejího rozpočtu snadnější. Tato pravidla byla přijata 578 hlasy pro, 39 hlasovalo proti a 28 poslanců se zdrželo hlasování.⁸⁷

Dalším bodem, o kterém se jednalo, byly zaměstnanecké záležitosti. Velmi důležitý je výběr pracovníků, kteří musí být na nejvyšší úrovni schopností, efektivity, bezúhonnosti, zaměstnání na co nejširší geografické bázi ze všech členských států a hlavně musí být zajištěno vyvážené zastoupení jak mužů, tak i žen. Změny týkající se právě zaměstnaneckých záležitostí byly schváleny 513 hlasy pro, 51 proti a 98 poslanců se zdrželo hlasování. Do 30. 6. 2013 musí vysoká představitelka Unie předložit zprávu o provádění tohoto nařízení. Do tohoto data budou zaměstnávání úředníci z generálního sekretariátu Rady, Komise a z diplomatických služeb jednotlivých států. Od 1. 7. 2013 se o práci v Evropské diplomatické službě budou moci ucházet i úředníci z ostatních institucí Evropské unie, například z Evropského parlamentu. Po naplnění kapacity, očekává se 6 000 zaměstnanců, by měli být zaměstnání z 60 % právě úředníci Evropské unie a minimálně jednu třetinu by měli tvořit diplomatictí zástupci ze členských států oboje na úrovni AD.⁸⁸

Poslední otázkou ještě byla změna rozpočtu. Do sekce rozpočtu Evropské unie se přidala desátá položka vyčleněná pro Evropskou diplomatickou službu. Provozní výdaje na spuštění Evropské služby byly určeny na 9,52 mil. eur.⁸⁹

Od tohoto momentu začal nábor zaměstnanců především na vrcholové pozice. Evropská diplomatická služba vstoupila v činnost 1. 12. 2010.

⁸⁶ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427, čl. 13, odst. 5.

⁸⁷ *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408/>>.

⁸⁸ *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408/>>.

⁸⁹ *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408/>>.

4.6 Dokumenty

Organizace a fungování EDS je především stanovena v Rozhodnutí Rady ze dne 26. 7. 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost, ve Služebním řádu úředníků EU a v Pracovním řádu ostatních zaměstnanců EU.

4.6.1 Rozhodnutí Rady č. 427/2010

Rada Evropské unie vydala dne 26. 7. 2010 Rozhodnutí o organizaci a fungování EDS, které bylo zveřejněné dne 3. 8. 2010 v Úředním věstníku EU. Tomuto rozhodnutí předcházela dlouhá kola jednání Evropského parlamentu a Komise. Dokument je rozdělen do následujících třinácti článků:

- Povaha a oblast působnosti
- Úkoly
- Spolupráce
- Ústředí ESVČ
- Delegace unie
- Personál
- Přechodná ustanovení týkající se personálu
- Rozpočet
- Nástroje pro vnější činnost a programování v rámci vnější činnosti
- Bezpečnost
- Přístup k dokumentům, archivy a ochrana údajů
- Nemovitý majetek
- Závěrečná ustanovení⁹⁰

Tento dokument ustanovuje základní principy organizace a fungování EDS. Jelikož v době vydání tohoto rozhodnutí nebyly schváleny ještě změny týkající se služebního řádu a pracovního řádu, je nutné, k celkové organizaci a fungování EDS zahrnout ještě i Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. 11. 2010, kterým se mění služební řád úředníků Evropských společenství a pracovní řád ostatních zaměstnanců těchto společenství.⁹¹

⁹⁰ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427.

⁹¹ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

4.6.2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1080/2010

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) ze dne 26. 11. 2010, kterým se mění služební řád úředníků Evropského společenství a pracovní řád ostatních zaměstnanců těchto společenství bylo zveřejněno v Úředním věstníku 26. 11. 2010. V případě služebního řádu dochází ke změně názvu na „Služební řád úředníků EU“ a v případě pracovního řádu na „Pracovní řád ostatních zaměstnanců EU“.⁹²

Ve služebním řádu jsou stanoveny změny týkající se úředníků EU pracujících v EDS. Důležitou figurou ve jmenování členů je vysoký představitel Unie, který bere v úvahu v případě volných míst žádosti úředníků z generálního sekretariátu Rady, Komise a zaměstnanců z diplomatických služeb členských států, aniž by kteroukoliv z těchto kategorií upřednostňoval. Taktéž musí do 30. 6. 2013 vybírat pouze z těchto kategorií. V případě potřeby může být přijat i zaměstnanec pro technickou podporu, který nespadá do těchto tří kategorií. Od 1. 7. 2010 se o místo mohou ucházet i další úředníci EU pracující pro jiné orgány, než které jsou výše uvedené.⁹³

Zaměstnanci z diplomatických služeb členských států jsou zaměstnáváni jako dočasní pracovníci. Mohou být zaměstnáni maximálně čtyři roky, ale tato doba může být prodloužena o další čtyři roky a v případě služebního zájmu může dojít k dalšímu dvouletému prodloužení.⁹⁴

Úředníci a dočasní zaměstnanci musí být na nejvyšší úrovni způsobilosti, výkonnosti a bezúhonnosti, vybráni smysluplně z co nejširšího zeměpisného základu všech členských zemí. V případě rovnocenných kvalifikací má dát vysoký představitel Unie přednost kandidátům z diplomatických služeb členských států. Dalším důležitým bodem je rovnocenné zastoupení mužů a žen. Do poloviny roku 2013 musí vysoký představitel Unie předložit Evropskému parlamentu, Komisi a Radě zprávu o provádění tohoto nařízení.⁹⁵

⁹² Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

⁹³ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

⁹⁴ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

⁹⁵ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

4.7 Instituce EU mající vliv na vznik a fungování EDS

Právní základ EDS je stanoven v Lisabonské smlouvě, která také určuje, jaké instituce budou rozhodovat na návrh vysokého představitele Unie o její budoucí podobě. Patří mezi ně Evropská parlament, Komise a Rada.

Vysoký představitel unie musel nejdřív nechat vše schválit Evropskému parlamentu, následně Komisi a až poté mohl předat Radě návrh, podle nějž Rada vydala rozhodnutí o organizaci a fungování EDS.⁹⁶

4.7.1 Evropský parlament

Evropský parlament (EP) je důležitým legislativním a kontrolním orgánem EU. Neformálně existuje již od počátku Společenství. V té době měl jen poradní funkci. Postupem času začal nabývat na pravomocích. K poslednímu posílení došlo díky Lisabonské smlouvě a to hlavně v oblasti rozhodování o právních předpisech, rozpočtu a o uzavírání mezinárodních smluv.

Sídel má EP hned několik. Plenární zasedání se konají ve Štrasburku, ostatní záležitosti se probírají ve výborech v Bruselu a sekretariát se nachází v Lucemburku. Poslanci jsou voleni přímo občany členských zemí EU na 5 let. Politicky reprezentují svou zemi a sdružují se ve frakcích. Předseda EP je volen poslanci na 2,5 roku. Mezi hlavní funkce parlamentu patří přijímání legislativy, rozpočtu, schvalování a odvolávání Komise.⁹⁷

EDS je z hlediska rozpočtu považována za instituci EU mající svoji vlastní sekci v rozpočtu. EP jí bude udělovat absolutorium, z čehož vyplývá, že bude mít hlavní slovo v otázkách rozpočtu a kontroly EDS.⁹⁸

„Vysoký představitel Unie bude také pravidelně konzultovat EP ohledně hlavních hledisek a základních voleb společné zahraniční a bezpečnostní politiky a zajistí, aby názory EP byly náležitě brány v úvahu.“⁹⁹

⁹⁶ Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. 2010. 764, čl. 27, odst. 3.

⁹⁷ KARPOVÁ, Eva. 2SE202 – Světová ekonomika – přednáška. VŠE v Praze, 2010.

⁹⁸ *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW:

<<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408>

⁹⁹ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427.

4.7.2 Evropská komise

Komise je výkonným orgánem EU se sídlem v Bruselu. Komisaři jsou voleni vládami členských států na 5 let. Každý stát má v Komisi jednoho zástupce, tedy celkový počet komisařů je 27. Jejich úkolem je připravování návrhů nové legislativy a také následná kontrola jejího dodržování. Pracovníci Komise musejí zastávat zájmy EU. Návrh na celkovou Komisi a jejího předsedu schvaluje EP.¹⁰⁰

Lisabonská smlouva ustanovuje, že vysoký představitel Unie je zároveň i jedním z místopředsedů Komise, což zaručuje efektivní fungování vnějších aktivit EU.

„Komise je rozdělena do různých útvarů a služeb. Nejvýznamnějšími útvary Komise jsou generální ředitelství. Dále jsou zde služby Komise, které se zabývají všeobecnými administrativními otázkami nebo mají konkrétní mandát.“¹⁰¹

Se vznikem EDS se generální ředitelství pro vnější vztahy, zahraniční útvary a generální ředitelství pro rozvoj převedla pod její správu. (Viz Příloha 3).¹⁰²

Co se týče rozpočtu, má Komise na starost provozní rozpočet EDS. Taktéž musí předkládat EP a Radě pracovní dokument s výdaji EDS.¹⁰³

Komise může taky v jistých případech vydávat pokyny pro delegace EU, které jsou řízeny vedoucími delegací.¹⁰⁴

4.7.3 Rada EU

Rada EU neboli Rada ministrů je vrcholný legislativní a rozhodovací orgán EU se sídlem v Bruselu. Rada EU zastupuje zájmy členských států EU a funguje na mezivládním principu. Tvoří ji ministři vlád členských států EU, kteří se scházejí podle rezortu a podle potřeby.¹⁰⁵

Rada EU schvaluje právní normy a činí závazná rozhodnutí. V případě EDS tak učinila 26. 7. 2010, kdy vydala Rozhodnutí o organizaci a fungování EDS, které

¹⁰⁰ KARPOVÁ, Eva. 2SE202 – Světová ekonomika – přednáška. VŠE v Praze, 2010.

¹⁰¹ *Evropská komise* [online]. 2011 [cit. 2011-04-13]. Útvary (generální ředitelství) a služby. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/about/ds_cs.htm>.

¹⁰² Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Příloha. 2010, 427.

¹⁰³ ¹⁰³ *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408/>>.

¹⁰⁴ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 5, odst. 3. 2010, 427.

¹⁰⁵ KARPOVÁ, Eva. 2SE202 – Světová ekonomika – přednáška. VŠE v Praze, 2010.

bylo zveřejněné dne 3. 8. 2010 v Úředním věstníku EU. Dále vydala spolu s EP Nařízení ze dne 24. 11. 2010, kterým se mění služební řád úředníků Evropských společenství a pracovní řád ostatních zaměstnanců těchto společenství na „Služební řád úředníků EU“ a v případě pracovního řádu na „Pracovní řád ostatních zaměstnanců EU“. V těchto řádech jsou zaznamenány pravidla pro EDS.

S Lisabonskou smlouvou se mění rotační způsob pro vnější záležitosti EU, které bude mít stále na starost vysoký představitel Unie, aby byla zajištěna efektivnost a jednotnost vnější akce EU.

Stejně jako jsou převedeny generální ředitelství pro vnější vztahy, zahraniční útvary a generální ředitelství pro rozvoj z Komise, tak i z generálního sekretariátu Rady jsou předěleny pod EDS politický odbor, společná bezpečnostní a obraná politika a struktury pro řešení krizí a generální ředitelství E. (Viz Příloha 3).¹⁰⁶

4.8 Rozpočet a financování

EDS je považována za instituci EU, což znamená, že má svoji vlastní položku v rámci rozpočtu EU a že je nezávislá na ostatních institucích EU. Za tímto účelem musely být přijaty změny ve finančním nařízení. EDS byla vytvořena desátá sekce v rámci rozpočtu EU.

V souvislosti s udělováním absolutoria musí plně spolupracovat s Evropským parlamentem. Komise je zodpovědná za následné plnění rozpočtu. EDS musí každý rok do 1. 7. zaslat Komisi odhad svých příjmů a výdajů. Aby bylo fungování EDS po finanční stránce transparentní, musí Komise předložit rozpočtovému orgánu spolu s návrhem souhrnného rozpočtu EU pracovní dokument obsahující komplexní přehled všech výdajů spojených s činností EDS.¹⁰⁷¹⁰⁸

Příspěvek EU na financování výdajů EDS na rozpočtový rok 2011 činí 431 969 051 eur. Na rok 2010 bylo EDS vyčleněno 9,52 mil. eur.¹⁰⁹

¹⁰⁶ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Příloha

¹⁰⁷ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1081.

¹⁰⁸ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1081.

¹⁰⁹ Evropská unie. Budget EU, Section X, EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE, In *Úřední věstník Evropské unie*. 2011, 495.

4.9 Nástroje pro vnější činnost

EDS jako podpůrný orgán vysokého představitele Unie, který zajišťuje celkovou koordinaci vnější činnosti Unie, její jednotnost a soudržnost, využívá následující nástroje pro vnější činnost EU:

- finanční nástroj pro rozvojovou spolupráci
- Evropský rozvojový fond
- evropský nástroj pro demokracii a lidská práva
- evropský nástroj sousedství a partnerství
- nástroj pro spolupráci s průmyslovými zeměmi
- nástroj pro spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti
- nástroj stability¹¹⁰

EDS spolupůsobí hlavně na programovém cyklu a řízení výše uvedených nástrojů. Dále připravuje rozhodnutí Komise týkající se vyčlenění prostředků pro jednotlivé země a jejich regiony.¹¹¹

4.10 Personál

EDS představuje skvělou příležitost pro uplatnění diplomatických zkušeností. Zaměstnanci jsou vybíráni vysokou představitelkou Unie podle služebního a pracovního řádu. Ta zprvu začala obsazovat vrcholné pozice. Jelikož v EDS budou zastoupeny členské státy svými diplomatickými službami, je snahou každého z nich, obsadit co nejvíce pozic.

Co se týče náboru zaměstnanců, měl by probíhat podle jejich kvalit a zároveň by se měl zohlednit i jejich geografický původ a také by měli být vyváženě zastoupeni muži a ženy. Zaměstnanci by měli rovnoměrně pocházet ze všech členských států EU. Bude tvořen úředníky z generálního sekretariátu Rady, úředníky Komise ale i diplomatickými zástupci členských států, od 1. 7. 2013 se o místa mohou ucházet i další zaměstnanci EU.¹¹²

¹¹⁰ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 9, odst. 2. 2010, 427.

¹¹¹ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 9, odst. 3. 2010, 427.

¹¹² Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Úvodní část, odst. 8-11. 2010, 427.

Personál EDS musí plnit své povinnosti výhradně v zájmu EU a může přijímat pokyny pouze od vysokého představitele Unie. Pracovníkům by měla být zajištěna maximální možná míra mobility v přidělování do delegací EU.¹¹³

Celkový počáteční počet postů v EDS je 1 643, z toho je obsazeno 1 114 úředníky přemístěnými z Komise, 411 z generálního sekretariátu Rady a 118 je nově vytvořených. Po dosažení plné obsazenosti, by mělo být v EDS zaměstnáno přibližně 6000 pracovníků.¹¹⁴

Po dosažení plné zaměstnanosti by měli zaměstnanci z členských států představovat alespoň jednu třetinu všech zaměstnanců EDS na úrovni AD. Stejně tak i počet úředníků EU měl představovat 60 % všech zaměstnanců EDS na úrovni AD.¹¹⁵

Dočasným pracovníkům, to znamená pracovníkům z diplomatických služeb členských států, musí být zajištěna záruka okamžitého návratu na původní místo po skončení jejich činnosti v EDS.¹¹⁶

Dočasní zaměstnanci mohou pracovat pro EDS čtyři roky, které ale mohou být ještě prodlouženy maximálně na osm let. To ale ovšem také není konečné, protože v případě zájmu EU může být tato doba prodloužena o další dva roky.¹¹⁷

V případě potřeby je možno přijmout specializované odborníky z členských států EU. Ti budou také podléhat vysokému představiteli Unie, ale nebudou se započítávat do oné jedné třetiny zaměstnanců na úrovni AD.¹¹⁸

Dále byla ke dni 1. 1. 2011 převedena některá oddělení generálního sekretariátu Rady a Komise (viz Příloha 3). Z generálního sekretariátu Rady bylo přearazeno 411 úředníků a z Komise 1114. Vysoký představitel Unie musí těmto pracovníkům přidělit místo v jeho funkční skupině, které odpovídá jeho třídě.¹¹⁹

¹¹³ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 6, odst. 4, 10. 2010, 427.

¹¹⁴ TheParliament.com [online]. 28. 11. 2010 [cit. 2011-04-12]. EU budget row puts funding for EEAS 'under threat'. Dostupné z WWW: <<http://www.theparliament.com/latest-news/article/newsarticle/eu-budget-row-puts-funding-for-eeas-under-threat/>>.

¹¹⁵ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 6, odst. 8. 2010, 427.

¹¹⁶ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 6, odst. 11. 2010, 427.

¹¹⁷ Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 24. Listopadu 2010. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1080.

¹¹⁸ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Úvodní část, odst. 12. 2010, 427.

¹¹⁹ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 7, odst. 1. 2010, 427.

Celkový počáteční počet postů v roce 2011 v EDS je 1 643, 1600 je stálých a 43 je dočasných, z těch 1643 je obsazeno 1 114 úředníky přemístěnými z Komise, 411 z generálního sekretariátu Rady a 118 je nově vytvořených.

4.10.1 Ústředí EDS

„EDS řídí výkonný generální tajemník jednající pod vedením vysokého představitele. Výkonný generální tajemník přijímá veškerá opatření nezbytná k zajištění řádného chodu ESVČ, včetně jejího správního a rozpočtového řízení. Zajišťuje účinnou koordinaci mezi jednotlivými odděleními ústředí i ve vztahu k delegacím Unie. Jsou mu nápomocni dva náměstci generálního tajemníka.“¹²⁰

Ústředí se dělí na generální ředitelství zeměpisných sekcí, pro správní, personální, rozpočtové a bezpečnostní otázky, pro otázky komunikačních a informačních systémů. Dále se ústředí dělí na ředitelství pro řešení krizí a pro plánování a provádění, Vojenský štáb EU, Situační středisko EU, oddělení pro plánování strategických politik, právní oddělení, oddělení pro interinstitucionální vztahy, informování a veřejnou diplomacii, vnitřní audit a inspekce a ochranu osobních údajů.¹²¹

4.10.2 Organigram ústředí EDS

EDS je po organizační stránce vcelku složitou institucí soudě podle jejího organigramu (viz Příloha 2), ze kterého čerpám v této podkapitole.

Hlavou EDS je vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Catherine Ashtonová. Spolu s výkonným generálním tajemníkem Pierrem Vimontem, jeho náměstkyní pro politické otázky Helgou Schmid a náměstkem pro interinstitucionální otázky Maciejem Popowskym a provozním ředitelem Davidem O'Sullivanem tvoří hlavní představitele EDS. Provozní ředitel O'Sullivan zodpovídá dále za sekci auditu a generální ředitelství pro administrativu a finance.

Dále je EDS rozdělena na generální ředitelství teritoriálních sekcí, kterých je celkem šest. Jsou to generální ředitelství pro Asii, Afriku, Ameriku, Rusko, východní sousedství a západní Balkán, Blízký východ a jižní sousedství a poslední se zaměřuje na globální a multilaterální záležitosti. Generální ředitelé těchto sekcí jsou

¹²⁰ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 4, odst. 1,2. 2010, 427.

¹²¹ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 4, odst. 3. 2010, 427.

k nalezení v Příloze 1. Ve struktuře EDS dále najdeme několik pracovních skupin přiřazených ke generálním ředitelstvím teritoriálních sekcí.

Dalšími útvary v rámci EDS jsou Evropská obranná agentura (European Defence Agency - EDA), Služba nástrojů zahraniční politiky (Foreign Policy Instruments Service), což je služba Komise podávající zprávy vysoké představitelce Unie. Za zmínku stojí ještě generální ředitelství pro řešení krizí, oddělení pro krizový management a plánování a útvar pro plánování a provádění civilních operací EU (CPCC).

Veškeré podrobnosti týkající se tohoto tématu jsou k nalezení v Příloze 1, 2 a v kapitole 4.11 Ústředí EDS.

4.10.3 Delegation EU

EU má své vlastní Delegation, o jejichž otevření nebo uzavření rozhoduje vysoký představitel Unie po dohodě s Radou a Komisí. V čele Delegation je vedoucí, který se odpovídá vysokému představiteli za celkový chod a za zajištění koordinace všech činností EU a za provádění pokynů jemu přidělené. Vedoucí delegace je nadřízen všem zaměstnancům, ať už mají jakékoliv postavení.¹²²

V případě, že chce EU otevřít někde své Delegation, musí vysoký představitel Unie nejdříve uzavřít s přijímající zemí, mezinárodní organizací nebo příslušnou třetí zemí nezbytná ujednání, aby byly delegaci zajištěny výsady a imunity podle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích potřebné k vykonávání jejich činnosti.¹²³

„Vedoucí delegace má pravomoc zastupovat Unii v zemi, v níž je delegace pověřena, a to zejména při uzavírání smluv a účasti v soudních řízeních. Dále úzce spolupracují a sdílejí informace s diplomatickými službami členských států. Na žádost členských států poskytují delegace členským státům podporu v jejich diplomatických stycích a při poskytování konzulární ochrany občanům EU ve třetích zemích.“¹²⁴

¹²² Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 5, odst. 1-3. 2010, 427.

¹²³ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 5, odst. 6. 2010, 427.

¹²⁴ Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Čl. 5, odst. 8-10. 2010, 427.

4.11 Zastoupení ČR

EDS je nová instituce EU, jejíž zaměstnanecké stavy se postupně naplňují od 1. 12. 2011. Momentálně je v EDS 1 643 pracovních míst. Po dosažení plné obsazenosti, by mělo být v EDS zaměstnáno přibližně 6000 pracovníků.¹²⁵

Právě teď probíhají v rámci EDS výběrová řízení na pozice v ústředí a na některé Delegace EU ve světě. Jedná se o manažerské a administrátorské pozice, které musejí být obsazeny, aby bylo zajištěno maximální možné fungování EDS.

Pracovat pro EDS je velmi prestižní záležitostí a proto se všechny státy snaží mít své zástupce již od počátku její existence. Pracovníci diplomatických služeb členských států EU by měli postupně tvořit jednu třetinu všech pracovníků EDS a přispět tak ke vzájemně výhodné výměně zkušeností mezi národními diplomatickými službami a novou institucí EU.¹²⁶

Česká republika zatím nemá příliš velké zastoupení v EDS. Jelikož má momentálně personální oddělení mnoho práce s obsazováním pozic, neexistují zatím žádná přesná statistická data.

V rámci přesunu některých oddělení z Komise a generálního sekretariátu Rady má Česká republika v ústředí řádově 10 pracovníků. Dalších 10 českých pracovníků působí v Delegacích EU ve třetích zemích. Česká republika má v EDS taktéž své národní experty, z nichž 2 působí v ústředí a 6 na multilaterálních Delegacích EU (NY, Ženeva, Štrasburk, Vídeň).¹²⁷

Nejvýznamnější je pozice zástupce vedoucího Delegace EU v Indii, kterou získal Pavel Svítal, a pozice zástupce vedoucího Delegace EU v Nikaragui, kde ve výběrovém řízení uspěl Ivo Gombala. Za velký úspěch české diplomacie se považuje získání postu vedoucí Delegace v Iráku, který získala zkušená diplomatka Jana Hybášková.¹²⁸

¹²⁶ *Stálé zastoupení ČR při EU* [online]. 5. 4. 2011 [cit. 2011-04-13]. Unijní diplomacie postupně naplňuje své stavy. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/zamestnani_v_institucich_a_agenturach/unijni_diplomacie_postupne_naplňuje_sve.html.

¹²⁷ MARKOVÁ, Zuzana. MZV – HR. 13. 4. 2011.

¹²⁸ *Stálé zastoupení ČR při EU* [online]. 2011 [cit. 2011-04-18]. Unijní diplomacie postupně naplňuje svoje stavy. Dostupné z http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/zamestnani_v_institucich_a_agenturach/unijni_diplomacie_postupne_naplňuje_sve.html

4.12 Diplomatický protokol EU

Lisabonská smlouva přinesla mnohé novinky. Jednou z nich je vytvoření funkce předsedy Evropské rady, který je často označován jako prezident EU. Další nově vytvořenou funkcí je vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, neboli ministr zahraničí EU. Oba tyto představitelé zastupují EU navenek. V některých případech zastupuje EU na mezinárodní scéně ještě předseda Komise, pokud je to v rámci kompetencí Komise.

Právě tyto tři představitelé EU hrají důležitou roli nejen v rámci EU samotné, ale hlavně ve vnějším zastupování EU. Co se týče diplomatického protokolu, v tomto případě myslím po sobě jdoucí funkce, nikde není přesně stanoven. Pokusím se o jeho navrhnutí, nejprve ale upřesněním tyto tři funkce.

4.12.1 Předseda Evropské rady

„Evropská rada vymezuje obecné politické směry a priority Evropské unie. Dne 1. prosince 2009 se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost stala jedním z orgánů EU. Jejím předsedou je Herman Van Rompuy.“¹²⁹

Zasedání Evropské rady, která se konají dvakrát za půl roku především v Bruselu, se účastní hlavy států popřípadě předsedové vlád členských států EU. Dále je zde předseda Evropské rady, který zasedání svolává a řídí ho, a předseda Komise. Jednání se účastní i vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.¹³⁰

Předseda je zvolen kvalifikovanou většinou Evropské rady a to na dobu dva půl roku s možností zvolení dvakrát po sobě. „Na své úrovni a v rámci výkonu své funkce rovněž zajišťuje vnější zastupování Unie v záležitostech týkajících se společné zahraniční a bezpečnostní politiky, aniž jsou dotčeny pravomoci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.“¹³¹

¹²⁹ *Evropská rada* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Evropská rada - Oficiální orgán EU. Dostupné z WWW: <<http://www.european-council.europa.eu/the-institution.aspx?lang=cs>>.

¹³⁰ *Evropská rada* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Evropská rada - Oficiální orgán EU. Dostupné z WWW: <<http://www.european-council.europa.eu/the-institution.aspx?lang=cs>>.

¹³¹ *GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU - INFORMATIVNÍ PŘEHLED* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Předseda Evropské rady. Dostupné z WWW: <http://www.european-council.europa.eu/media/105013/background-president_of_the_ec_cs.pdf>.

4.12.2 Předseda Komise

„Předseda Komise je jmenován Evropskou radou po konzultaci s Evropským parlamentem. Ostatní členové Komise jsou nominováni vládami členských států po konzultaci s nastupujícím předsedou.“¹³² Současným předsedou Komise je José Manuel Barroso. Jeho hlavním úkolem je vést ostatní komisaře, svolávat a řídit zasedání, která se konají každý týden v Bruselu. Jako předseda Komise se účastní summitů Evropské rady, důležitých zasedání v EP a Radě. Taktéž zastupuje EU v oblastech pokrytých kompetencemi Komise (summit G8, G20 a další).¹³³

4.12.3 Vysoká představitelka Unie

Baronka Catherine Ashton byla zvolena 19. 11. 2009 vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. V oblasti zahraničních věcí vykonává funkce, které dosud vykonávalo šestiměsíční rotující předsednictví, vysoký představitel pro SZBP a komisař pro vnější vztahy. Vysoký představitel Unie je jmenován Evropskou radou kvalifikovanou většinou se souhlasem předsedy Komise.¹³⁴ (Více viz 4.4).

4.12.4 Návrh na diplomatický protokol

Institucionální organizace EU mírně připomíná rozdělení státní moci ve státě. Předseda Evropské rady teda zastává obdobnou funkci jako prezident. Z toho vyplývá, že v diplomatickém protokolu by měl zastávat nejvyšší příčku. Dalším v pořadí by měl být dle mého názoru předseda Komise, který v přeneseném systému představuje něco jako premiéra. Vysoká představitelka Unie má úlohu ministryně zahraničních věcí a zároveň představuje místopředsedkyni Komise, z čehož vyplývá i její postavení pod předsedou Komise. V otázkách zastupování EU navenek se předseda Evropské rady účastní jednání, která jsou určena hlavám států. Vysoká představitelka Unie se účastní zasedání, která jsou vyhrazena ministrům. Předseda Komise zastupuje EU v otázkách, které jsou v kompetencích Komise.

¹³² *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2010 [cit. 2011-04-15]. Evropská komise . Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/institute-eu/evropska-komise/1000723/5574/?fornewsid=5574>>.

¹³³ *President of the European Commission : José Manuel Barroso* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. My job. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/role/index_en.htm>.

¹³⁴ *GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU - INFORMATIVNÍ PŘEHLED* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Dostupné z WWW: http://www.european-council.europa.eu/media/105176/background-highrepresentative_cs.pdf

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vymezení základních principů týkající se organizace a fungování Evropské diplomatické služby (EDS), jakožto nově vytvořené instituce EU v důsledku prohlubování integrace EU. Domnívám se, že se mi podařilo dosáhnout cíle, který jsem si stanovila.

Diplomacie hraje důležitou roli v mezinárodních vztazích a je také jedním z hlavních nástrojů zahraniční politiky států. S prohlubující integrací EU se diplomacie dostává do nové dimenze. EU jako jeden z nejdůležitějších aktérů světového dění musela podniknout mnohé kroky, aby si upevnila svoji pozici ve světě. Jedním z nich bylo právě vytvoření Evropské diplomatické služby.

Důležitou roli v rámci prohlubování integrace EU představuje Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. 12. 2009. Představuje důležitý posun vpřed hlavně v otázkách vnější činnosti EU, která získala právní subjektivitu nutnou pro uzavírání mezinárodních smluv a možnosti účastnit se mezinárodních jednání. Dalšími důležitými změnami je vytvoření stálé pozice předsedy Evropské rady a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Tito dva představitelé zastupují EU navenek. Předseda Evropské rady Herman Van Rompuy se účastní jednání, která jsou určena pro hlavy států, a vysoký představitel jednání, která jsou určena pro ministry.

Funkce vysokého představitele Unie je velmi obtížná. Momentálně ji vykonává baronka Catherine Ashtonová. Z důvodu náročnosti je v Lisabonské smlouvě stanoven vznik EDS, která má poskytovat vysokému představiteli maximálně možnou podporu ve vykonávání jeho práce.

Právní základy EDS byly položeny ve Smlouvě o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. Formálně vznikla rok po přijetí Lisabonské smlouvy, to znamená 1. 12. 2010. Celý rok probíhala mnohá jednání Evropského parlamentu a Komise, jejichž cílem bylo schválení návrhů vysokého představitele Unie týkající se organizační stránky EDS a také způsobu jejího fungování. Vyvrcholení nastalo dne 26. 7. 2010, kdy Rady vydala Rozhodnutí o organizaci a fungování EDS s tím, že se musí ještě pozměnit služební a pracovní řád a rozpočet. K tomu došlo vydáním Nařízení Evropského parlamentu a Rady v listopadu 2010.

Opravný rozpočet na rok 2010 vyčlenil na rozjezd 9,52 mil. eur a příspěvek EU na financování výdajů EDS na rozpočtový rok 2011 činí 431 969 051 eur. EDS má svou vlastní desátou sekci v rámci rozpočtu EU.

EDS je vedena vysokým představitelem Unie a sídlo má v Bruselu. Jedná se o nezávislou instituci oddělenou od generálního sekretariátu Rady a Komise a má právní subjektivitu nezbytnou pro plnění svých úkolů a dosahování stanovených cílů. Úkolem EDS kromě poskytnutí podpory vysokému představiteli Unie je zajištění soudržnosti a účinnosti vnější činnosti EU a to jak spoluprací v rámci institucí EU (EP, Komise, generální sekretariát Rady, Evropská Rada), tak i s orgány vnější činnosti členských států EU.

EDS se skládá z ústředí a z Delegací EU. Nábor pracovníků si vyžaduje značnou důkladnost. Zaměstnanci musí být vybíráni podle kvalit a zároveň musí být zohledněn i jejich geografický původ a také musí být vyváženě zastoupeni muži a ženy. EDS bude tvořena úředníky z generálního sekretariátu Rady, úředníky Komise, jejichž oddělení již byla přemístěna pod správu EDS, a diplomatickými zástupci členských států. Od 1. 7. 2013 se o místa mohou ucházet i další zaměstnanci EU. Po dosažení plné zaměstnanosti by mělo být v EDS okolo 6 000 pracovníků. Momentálně je v EDS 1 643 míst, ze kterých je 1 114 obsazeno úředníky přemístěnými z Komise, 411 z generálního sekretariátu Rady a 118 je nově vytvořených. Po dosažení plné obsazenosti by měli pracovníci z generálního sekretariátu Rady a Komise představovat 60 % úředníků na pozici AD a zástupci z diplomatických služeb členských států minimálně jednu třetinu úředníků AD.

Česká republika má v EDS také své zástupce. Nejvýznamnější pozici bude zastávat zkušená diplomatka Jana Hubáčková, která zvítězila v náborovém řízení pro vedoucí Delegace EU v Iráku. Dalším úspěchem pro Českou republiku jsou pozice zástupců vedoucích Delegací EU v Indii, jež získal Pavel Svítal, a v Nikaragui, jež získal Ivo Gombala.

Vytvoření správně fungující EDS zabere ještě mnoho času a hlavně úsilí. Jelikož je EDS v procesu utváření, je možné, že nastanou jisté změny od napsání této bakalářské práce. Každopádně vytvoření EDS představuje novou éru pro vnější činnost EU.

Zdroje

knižní publikace:

- GULLOVÁ, Soňa; MÜLLEROVÁ, Františka. *Mezinárodní obchodní a diplomatický protokol*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2006. Diplomatie a další mise, s. 178-179. ISBN 978-80-245-1021-7.
- KAVAN, Jan; MATĚJKA, Zdeněk; ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-079-6.
- VESELÝ, Zdeněk; TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana; DUBSKÝ, Zbyněk; JÁNEŠOVÁ, Magdaléna. *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha: Professional Publishing, 2009. Diplomacie ve výzkumu mezinárodních vztahů, s. 15-16. ISBN 978-80-7431-006-5.
- Smlouva o Evropské unii ve znění Lisabonské smlouvy. 2010, 764, čl. 27.

internetové publikace:

- *EU ve světě: Zahraniční politika Evropské uni* [online]. Belgie: Evropská komise, 2007 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/67/cs.pdf>>. ISBN 978-92-824-2744-6.
- Evropská unie. EU budget Section X: EEAS. In *Official Journal of the European Union*. 2011, 495. Dostupný také z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/budget/data/D2011/EN/SEC10.pdf>>.
- Evropská unie. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 1081/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se mění nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství, pokud jde o Evropskou službu pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 1081, 1605. Dostupný také z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:311:FULL:CS:PDF>>.
- Evropská unie. ROZHODNUTÍ RADY ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, 427. Dostupný také z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:201:0030:0040:CS:PDF>>.
- *GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU - INFORMATIVNÍ PŘEHLED* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Předseda Evropské rady. Dostupné z WWW: <http://www.european-council.europa.eu/media/105013/background-president_of_the_ec_cs.pdf>.
- *GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY EU - INFORMATIVNÍ PŘEHLED* [online]. 2009 [cit. 2011-04-15]. Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Dostupné z WWW: <http://www.european-council.europa.eu/media/105176/background-highrepresentative_cs.pdf>.
- *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 15. 4. 2008 [cit. 2011-02-21]. Článek 27, s. 41-42. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st06655.cs08.pdf>>.
- *Výroční zpráva vysoké představitelky Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP určená Evropskému parlamentu : SZBP* [online]. Belgie : Generální sekretariát Rady, 2010 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/CS_PESC%202009_web.pdf>. ISBN 978-92-824-2744-6.

internetové stránky:

- *Ústav státu a práva : Akademie věd ČR, v.v.i.* [online]. [cit. 2011-02-21]. Mezinárodní právo. Dostupné z WWW: <<http://www.ilaw.cas.cz/index.php?page=55>>.
- *Evropa - Lisabonská smlouva* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Smlouva v kostce. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>.
- *EEAS* [online]. 2009 [cit. 2011-04-03]. Profile. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/ashton/about/cv/index_en.htm>.
- *Euroinfo* [online]. 10. 2. 2010 [cit. 2011-04-03]. Životopis Catherine Ashtonovej. Dostupné z WWW: <<http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/organy-eu/rada-europskej-unie/zivotopis-catherine-ashtonovej-76c.html>>.
- *European Parliament* [online]. 20. 10. 2010. [cit. 2011-04-03]. EU diplomatic service: accountability and balanced recruitment. Dostupné z WWW: <<http://www.europarl.europa.eu/en/pressroom/content/20101020IPR88408/>>.
- *Euroskop.cz* [online]. 2010 [cit. 2011-04-03]. Předsednické země Rady EU. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8729/sekce/kalendar-predsednickych-zemi-rady-eu/>>.
- *Thenewfederalist.eu* [online]. 14. 8. 2010. [cit. 2011-04-03] EEAS: European External Action Service on the Brink of Achievement. Dostupné z WWW: <<http://www.thenewfederalist.eu/EEAS-European-External-Action-Service-on-the-Brink-of-Achievement>>.
- BRANDT, Constant. *EuropeanVoice* [online]. 8. 7. 2010. [cit. 2011-04-03]. Parliament supports EEAS proposal. Dostupné z WWW: <<http://www.europeanvoice.com/article/2010/07/parliament-supports-eeas-proposal/68479.aspx>>.
- *BusinessInfo.cz : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2010 [cit. 2011-04-15]. Evropská komise. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/institute-eu/evropska-komise/1000723/5574/?fornewsid=5574>>.
- *President of the European Commission : José Manuel Barroso* [online]. 2010 [cit. 2011-04-17]. My job. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/role/index_en.htm>.
- *Stálé zastoupení ČR při EU* [online]. 5. 4. 2011 [cit. 2011-04-13]. Unijní diplomacie postupně naplňuje své stavy. Dostupné z WWW: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/evropska_unie/zamestnani_v_institucich_a_agenturach/unijni_diplomacie_postupne_naplňuje_sve.html.

přednášky:

- GRMELOVÁ, Nicole. 2PR201 Mezinárodní a evropské právo – přednáška. VŠE v Praze, 2011.
- KARPOVÁ, Eva. 2SE202 – Světová ekonomika – přednáška. VŠE v Praze, 2010.

Přílohy

Příloha 1: Management Evropské diplomatické služby

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku <i>High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy</i>	Catherine Ashton
Výkonný generální tajemník <i>Executive Secretary General</i>	Pierre Vimont
Provozní ředitel <i>Chief Operating Officer</i>	David O'Sullivan
Náměstkyně generálního tajemníka pro politické otázky <i>Deputy Secretary General for Political Affairs</i>	Helga Schmid
Náměstek generálního tajemníka pro interinstitucionální otázky <i>Deputy Secretary General for Inter-institutional Affairs</i>	Maciej Popowski
Generální ředitel pro Afriku <i>Managing Director for Africa</i>	Nicholas Westcott
Výkonný ředitel Evropské obranné agentury <i>Chief Executive of the European Defence Agency</i>	Claude-France Arnould
Ředitel Situačního střediska EU <i>Director, EU Situation Centre</i>	Ilkka Salmi
Generální ředitel pro Rusko, východní sousedství a západní Balkán <i>Managing Director for Russia, Eastern Neighbourhood and the Western Balkans</i>	Miroslav Lajčák
Generální ředitel pro americkou oblast <i>Managing Director for the Americas</i>	Christian Leffler
Generální ředitel pro Asii <i>Managing Director for Asia</i>	Viorel Isticioaia Budura
Generální ředitel pro Blízký východ a jižní sousedství <i>Managing Director for the Middle East and Southern Neighbourhood</i>	Hugues Mingarelli
Generální ředitel pro řešení krizí <i>Managing Director for Crisis Response</i>	Dr Agostino Miozzo
Vedoucí útvaru pro řešení krizí a plánování <i>Head of the Crisis Management and Planning Department</i>	Walter Stevens
Vedoucí EU útvaru schopnosti civilního plánování a provádění <i>Head of the EU Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC)</i>	Hansjoerg Haber

Zdroj: http://eeas.eu/background/organisation/index_en.htm, vlastní zpracování tabulky

Zdroj: http://eeas.eu/background/docs/eeas_organisation_en.pdf

Příloha 3: Oddělení a funkce, které mají být převedeny pod EDS

3.8.2010

CS

Úřední věstník Evropské unie

L 201/39

PŘÍLOHA

ODDĚLENÍ A FUNKCE, KTERÉ MAJÍ BÝT PŘEVEDENY POD ESVČ (*)

Následuje seznam všech správních útvarů, jež mají být společně převedeny pod ESVČ. Tím nejsou dotčeny další potřeby a přidělení zdrojů, jež má být stanoveno v celkovém jednání o rozpočtu v souvislosti se zřízením ESVČ, ani rozhodnutí o poskytnutí odpovídajících pracovníků pověřených podpůrnými funkcemi, ani související potřeba ujednání uzavíraných mezi generálním sekretariátem Rady a Komisí a ESVČ na úrovni útvarů.

1. GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY

Veškerý personál v rámci níže uvedených oddělení a funkcí se společně převádí pod ESVČ, s výjimkou velmi omezeného počtu zaměstnanců, již mají vykonávat obvyklé úkoly generálního sekretariátu Rady v souladu s čl. 2 odst. 1 druhou odstavčí, a některých specifických funkcí, jež jsou uvedeny níže.

Politický odbor

Společná bezpečnostní a obranná politika a struktury pro řešení krizí

— Ředitelství pro řešení krizí a krizové plánování (CMDP)

— Útvar schopnosti civilního plánování a provádění (CPCQ)

— Vojenský štáb Evropské unie (EUMS)

— oddělení přímo podléhající generálnímu řediteli EUMS

— ředitelství pro koncepce a schopnosti

— ředitelství pro zpravodajství

— ředitelství pro operace

— ředitelství pro logistiku

— ředitelství pro komunikační a informační systémy

— Situační středisko Evropské unie (SITCEN)

Výjimka:

— personál SITCEN určený pro podporu oddělení pro bezpečnostní akreditaci

Generální ředitelství E

— útvary přímo podléhající generálnímu řediteli

— ředitelství pro Ameriku a Organizaci spojených národů

— ředitelství pro západní Balkán, východní Evropu a Střední Asii

— ředitelství pro nešíření zbraní hromadného ničení

— ředitelství pro parlamentní záležitosti v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky

— stálý úřad v New Yorku

— stálý úřad v Ženevě

(*) Všechny lidské zdroje, k jejichž převedení má dojít, jsou financovány v rámci výdajového okruhu 5 (Správa) víceletého finančního rámce.

Zdroj: Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Příloha

Úředníci generálního sekretariátu Rady vyslaní ke zvláštním zástupcům Evropské unie a místům společné bezpečnosti a obranné politiky**2. KOMISE (VČETNĚ DELEGACÍ)**

Všaký personál v rámci níže uvedených oddělení a funkcí se společně převádí pod ESVC, s výjimkou omezeného počtu zaměstnanců uvedených níže.

Generální ředitelství pro vnější vztahy

- všechna místa v rámci hierarchie a jejich přímý podpůrný personál
- ředitelství A (krizová platforma a politická koordinace ve společné zahraniční a bezpečnostní politice)
- ředitelství B (mnohostranné vztahy a lidská práva)
- ředitelství C (Severní Amerika, východní Asie, Austrálie, Nový Zéland, EHP, ESVO, San Marino, Andorra, Monako)
- ředitelství D (koordinace evropské politiky sousedství)
- ředitelství E (východní Evropa, jižní Kavkaz, středoaasijské republiky)
- ředitelství F (Blízký a Střední východ, jižní Středomoří)
- ředitelství G (Latinská Amerika)
- ředitelství H (Asie, kromě Japonska a Koreje)
- ředitelství I (zdroje v ústředí, informace, interinstitucionální vztahy)
- ředitelství K (zahraniční útvary)
- ředitelství L (strategie, koordinace a analýza)
- pracovní skupina pro Východní partnerství
- oddělení Relex-01 (audit)

Výjimky:

- personál pověřený řízením finančních nástrojů
- personál pověřený výplatou mezd a příspěvků zaměstnancům v delegacích

Zahraniční útvary

- všichni vedoucí delegací a zástupci vedoucích delegací a přímý podpůrný personál pro tato místa
- všechny politické útvary a jednotky a personál
- všechny útvary a personál v oblasti informací a veřejné diplomacie
- všechny administrativní útvary

Výjimky:

- personál pověřený prováděním finančních nástrojů

Generální ředitelství pro rozvoj

- ředitelství D (AKT II – západní a střední Afrika, Karibik a zámořské země a území), s výjimkou pracovní skupiny pro zámořské země a území
- ředitelství E (Africký roh, východní a jižní Afrika, Indický oceán a Tichomoří)
- odbor C1 (AKT I: plánování a řízení pomoci): pracovníci pověřeni plánováním
- odbor C2 (parafrické otázky a instituce, správa a řízení, migrace): personál pověřený parafrickými vztahy
- příslušná místa v rámci hierarchie a jejich přímý podpůrný personál

Zdroj: Evropská unie. Rozhodnutí Rady ze dne 26. července 2010 o organizaci a fungování Evropské služby pro vnější činnost. In *Úřední věstník Evropské unie*. Příloha

Příloha 4: Catherine Ashtonová – Vysoká představitelka Unie

Zdroj: <http://www.euinside.eu/en/news/what-changes-does-the-lisbon-treaty-introduce>

Příloha 5: Herman Van Rompuy – Předseda Evropské rady

Zdroj: <http://en.mercopress.com/2010/12/17/euro-zone-agrees-strict-conditionality-bail-out-permanent-mechanism>

Příloha 6: José Manuel Barroso – Předseda Komise

Zdroj: <http://visitbulgaria.info/famous-people/jose-manuel-barroso>